Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MICHAL BOBEK
της 25ης Ιουλίου 2018 [1]

Υπόθεση C-621/16 P

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας

«Αίτηση αναιρέσεως – Γλωσσικό καθεστώς των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Προκηρύξεις γενικών διαγωνισμών – Δυνατότητα επιλογής της δεύτερης γλώσσας του διαγωνισμού και της γλώσσας επικοινωνίας μεταξύ των υποψηφίων και της EPSO μόνο μεταξύ της αγγλικής, της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας – Κανονισμός 1 – Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πρόσληψη υπαλλήλων – Διάκριση με βάση τη γλώσσα – Δικαιολογητικοί λόγοι»

I. Εισαγωγή

1. Το 2014, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Επιλογής Προσωπικού (στο εξής: EPSO) δημοσίευσε δύο προκηρύξεις γενικών διαγωνισμών. Οι εν λόγω προκηρύξεις προέβλεπαν τη δυνατότητα των υποψηφίων να επιλέξουν μόνον μεταξύ της αγγλικής, της γαλλικής ή της γερμανικής ως δεύτερης γλώσσας για τους συγκεκριμένους διαγωνισμούς. Επιπλέον, οι προκηρύξεις επέτρεπαν τη χρήση μόνο των τριών αυτών γλωσσών για την επικοινωνία μεταξύ των υποψηφίων και της EPSO.

2. Με προσφυγή που άσκησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η Ιταλική Δημοκρατία αμφισβήτησε τη νομιμότητα αυτού του διπλού περιορισμού στις συγκεκριμένες τρεις γλώσσες. Με την απόφασή του της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, Ιταλία κατά Επιτροπής (T-353/14 και T-17/15, EU:T:2016:495), το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε αμφότερες τις προκηρύξεις.

3. Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, η Επιτροπή βάλλει κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου, ζητώντας εκ νέου [2] από το Δικαστήριο να λάβει θέση όσον αφορά τα νόμιμα όρια των σχετικών με τις γλώσσες περιορισμών που μπορεί να επιβάλει η EPSO στους υποψηφίους οι οποίοι επιθυμούν να συμμετάσχουν σε γενικούς διαγωνισμούς.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 Βλ. απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2012, Ιταλία κατά Επιτροπής (C-566/10 P, EU:C:2012:752).

II. Το νομικό πλαίσιο

Α. Το πρωτογενές δίκαιο

1. Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Κατά το άρθρο 24, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ: «Κάθε πολίτης της Ένωσης δύναται να απευθύνεται γραπτώς σε οποιοδήποτε από τα θεσμικά ή λοιπά όργανα, που αναφέρονται στο παρόν άρθρο ή στο άρθρο 13 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε μία από τις αναφερόμενες στο άρθρο 55, παράγραφος 1, γλώσσες, της εν λόγω Συνθήκης και να παίρνει απάντηση στην ίδια γλώσσα».

5. Το άρθρο 342 ΣΛΕΕ ορίζει ότι «[τ]ο γλωσσικό καθεστώς των θεσμικών οργάνων της Ένωσης ορίζεται από το Συμβούλιο ομοφώνως, μέσω κανονισμών, με την επιφύλαξη των διατάξεων που προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

2. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης)

6. Κατά το άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη: «Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω [...] γλώσσας [...]».

7. Το άρθρο 41, παράγραφος 4, του Χάρτη ορίζει τα εξής: «Κάθε πρόσωπο μπορεί να απευθύνεται στα θεσμικά όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες των Συνθηκών και πρέπει να λαμβάνει απάντηση στην ίδια γλώσσα».

Β. Το παράγωγο δίκαιο

1. Ο κανονισμός 1

8. Τα άρθρα 1, 2, 5 και 6 του κανονισμού 1 του Συμβουλίου, της 15ης Απριλίου 1958, περί καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας [3], όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 517/2013 του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2013 [4] (στο εξής: κανονισμός 1), προβλέπουν τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Οι επίσημες γλώσσες και γλώσσες εργασίας των οργάνων της Ένωσης είναι η αγγλική, η βουλγαρική, η γαλλική, η γερμανική, η δανική, η ελληνική, η εσθονική, η ιρλανδική, η ισπανική, η ιταλική, η κροατική, η λετονική, η λιθουανική, η μαλτεζική, η ολλανδική, η ουγγρική, η πολωνική, η πορτογαλική, η ρουμανική, η σλοβακική, η σλοβενική, η σουηδική, η τσεχική και η φινλανδική.

Άρθρο 2

3 ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 14.

4 Κανονισμός (ΕΕ) 517/2013 του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2013, για την προσαρμογή ορισμένων κανονισμών και αποφάσεων στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, του εταιρικού δικαίου, της πολιτικής ανταγωνισμού, της γεωργίας, της ασφάλειας των τροφίμων, της κτηνιατρικής και φυτοϋγειονομικής πολιτικής, της πολιτικής μεταφορών, της ενέργειας, της φορολογίας, των στατιστικών, των διευρωπαϊκών δικτύων, της δικαιοσύνης και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ασφάλειας, του περιβάλλοντος, της τελωνειακής ένωσης, των εξωτερικών σχέσεων, της εξωτερικής πολιτικής, και της πολιτικής ασφαλείας και άμυνας και των θεσμικών οργάνων, λόγω της προσχώρησης της Δημοκρατίας της Κροατίας (ΕΕ 2013, L 158, σ. 1).

Τα έγγραφα τα οποία απευθύνονται προς τα όργανα της [Ένωσης] από κράτος μέλος ή πρόσωπο που υπάγεται στην δικαιοδοσία κράτους μέλους, συντάσσονται[, κατ' επιλογήν του αποστέλλοντος, σε μία από τις επίσημες γλώσσες]. Η απάντηση συντάσσεται στην ίδια γλώσσα.

[…]

Άρθρο 5

Η *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* δημοσιεύεται στις επίσημες γλώσσες.

Άρθρο 6

Τα όργανα της [Ένωσης] δύνανται να καθορίζουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής αυτού του γλωσσικού καθεστώτος στους κανονισμούς τους.»

2. Ο Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως

9. Το άρθρο 1δ του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης[5], όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 1023/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2013[6] (στο εξής: ΚΥΚ), ορίζει τα εξής:

«1. Κατά την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης, απαγορεύεται οποιαδήποτε διάκριση ιδίως λόγω […] γλώσσας […].

[…]

6. Τηρουμένης της αρχής περί μη διακρίσεων και της αρχής της αναλογικότητας, κάθε περιορισμός στην εφαρμογή των αρχών αυτών πρέπει να είναι εύλογα και αντικειμενικά δικαιολογημένος και πρέπει να ανταποκρίνεται σε θεμιτούς στόχους γενικού συμφέροντος στο πλαίσιο της πολιτικής προσωπικού. […]»

10. Ο τίτλος ΙΙΙ του ΚΥΚ επιγράφεται «Σταδιοδρομία του υπαλλήλου». Το κεφάλαιο Ι του τίτλου αυτού επιγράφεται «Πρόσληψη» και αποτελείται από τα άρθρα 27 έως 34.

11. Κατά το άρθρο 27, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ: «Η πρόσληψη πρέπει να εξασφαλίζει στο θεσμικό όργανο τις υπηρεσίες υπαλλήλων που κατέχουν τα πιο υψηλά προσόντα ικανότητας, απόδοσης και ακεραιότητας και επιλέγονται από την ευρύτερη δυνατή γεωγραφική βάση μεταξύ των υπηκόων των κρατών μελών της Ένωσης. Καμία θέση δεν προορίζεται αποκλειστικά για τους υπηκόους ορισμένου κράτους μέλους».

12. Το άρθρο 28 του ΚΥΚ έχει ως εξής:

«Κανείς δεν δύναται να διορισθεί υπάλληλος:

α) αν δεν είναι υπήκοος ενός από τα κράτη μέλη της Ένωσης, εκτός αν επιτρέψει παρέκκλιση, η αρμοδία για τους διορισμούς αρχή και αν δεν απολαύει των πολιτικών του δικαιωμάτων·

5 Κανονισμός 31 (ΕΟΚ)/11 (Ευρατόμ), περί καθορισμού του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος και της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Ατομικής Ενεργείας (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 19).

6 ΕΕ 2013, L 287, σ. 15.

β) αν δεν έχει τακτοποιηθεί στρατολογικά κατά τη νομοθεσία περί στρατολογίας που εφαρμόζεται στην περίπτωσή του·

γ) αν δεν παρέχει τα εχέγγυα ήθους που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του·

δ) αν, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 29, παράγραφος 2, δεν έχει επιτύχει σε διαγωνισμό βάσει τίτλων, κατόπιν εξετάσεων ή βάσει τίτλων και εξετάσεων, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο παράρτημα ΙΙΙ·

ε) αν δεν πληροί τους όρους υγείας που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του·

στ) αν δεν αποδεικνύει, ότι διαθέτει σε βάθος γνώση μιας από τις γλώσσες της Ένωσης και ικανοποιητική γνώση άλλης γλώσσας της Ένωσης, στο μέτρο που είναι αναγκαίο για τα καθήκοντα που καλείται να ασκήσει.»

13. Το άρθρο 30 του ΚΥΚ ορίζει τα ακόλουθα:

«Για κάθε διαγωνισμό, διορίζεται επιτροπή αξιολόγησης από την αρμοδία για τους διορισμούς αρχή. Αυτή η επιτροπή καταρτίζει πίνακα κατάλληλων υποψηφίων.

Η αρμοδία για τους διορισμούς αρχή επιλέγει από τον πίνακα αυτόν τον ή τους υποψηφίους που διορίζει στις κενές θέσεις.

[…]»

14. Το παράρτημα ΙΙΙ του ΚΥΚ φέρει τον τίτλο «Διαδικασία διαγωνισμών». Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του παραρτήματος αυτού ορίζει τα εξής:

«1. Η προκήρυξη διαγωνισμού αποφασίζεται από την αρμόδια για διορισμούς αρχή, κατόπιν διαβουλεύσεως με την επιτροπή ίσης εκπροσωπήσεως.

Η προκήρυξη πρέπει να καθορίζει:

[…]

στ) ενδεχομένως τις γλωσσικές γνώσεις που απαιτούνται λόγω της ιδιαίτερης φύσεως των θέσεων που πρόκειται να πληρωθούν·

[…]».

15. Το άρθρο 7, παράγραφοι 1 και 2, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ ορίζει τα εξής:

«1. Τα όργανα, κατόπιν γνώμης της επιτροπής κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης αναθέτουν στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Επιλογής Προσωπικού (στο εξής: Υπηρεσία), το καθήκον να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζει ότι εφαρμόζονται ομοιόμορφα πρότυπα κατά τις διαδικασίες επιλογής υπαλλήλων της Ένωσης και κατά την αξιολόγηση και τις εξεταστικές διαδικασίες που αναφέρονται στα άρθρα 45 και 45α του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης.

2. Τα καθήκοντα της Υπηρεσίας συνίστανται στα εξής:

α) διοργάνωση, ύστερα από αίτημα του εκάστοτε οργάνου, ανοικτών διαγωνισμών·

[…]».

3. Η απόφαση 2002/620

16. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της αποφάσεως 2002/620/ΕΚ, για την ίδρυση της EPSO[7], έχει ως εξής:

«Η υπηρεσία ασκεί τις αρμοδιότητες επιλογής που διαθέτουν βάσει του άρθρου 30, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ και βάσει του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ οι αρμόδιες για τους διορισμούς αρχές των οργάνων που υπογράφουν την παρούσα απόφαση. Σε εξαιρετικές μόνον περιπτώσεις και με τη συμφωνία της υπηρεσίας, τα όργανα δύνανται να διοργανώνουν δικούς τους γενικούς διαγωνισμούς για την κάλυψη ιδιαιτέρων και πολύ εξειδικευμένων αναγκών.»

17. Το άρθρο 4 της αποφάσεως 2002/620 ορίζει τα ακόλουθα:

«Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 91α του ΚΥΚ, οι αιτήσεις και τα αιτήματα σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ανατεθειμένων βάσει του άρθρου 2, παράγραφοι 1 και 2, της παρούσας απόφασης υποβάλλονται στην υπηρεσία. Κάθε προσφυγή στους τομείς αυτούς στρέφεται κατά της Επιτροπής.»

ΙΙΙ. Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

18. Στις 13 Μαρτίου 2014, η EPSO δημοσίευσε την προκήρυξη του γενικού διαγωνισμού EPSO/AD/276/14, για την κατάρτιση εφεδρικού πίνακα προσλήψεων διοικητικών υπαλλήλων (AD 5)[8] (στο εξής: προκήρυξη του γενικού διαγωνισμού).

19. Στις 6 Νοεμβρίου 2014, η EPSO δημοσίευσε την προκήρυξη του γενικού διαγωνισμού EPSO/AD/294/14, για την κατάρτιση εφεδρικού πίνακα προσλήψεων διοικητικών υπαλλήλων (AD 6) στον τομέα της προστασίας των δεδομένων για τον Ευρωπαίο Επόπτη Προστασίας Δεδομένων[9] (στο εξής: προκήρυξη διαγωνισμού στον τομέα της προστασίας των δεδομένων).

20. Στο εισαγωγικό τμήμα της προκηρύξεως του γενικού διαγωνισμού και της προκηρύξεως διαγωνισμού στον τομέα της προστασίας των δεδομένων (στο εξής, από κοινού: επίδικες προκηρύξεις) επισημαίνεται ότι οι γενικοί κανόνες που εφαρμόζονται στους γενικούς διαγωνισμούς (στο εξής: γενικοί κανόνες)[10] αποτελούν «αναπόσπαστο τμήμα» καθεμίας από τις προκηρύξεις αυτές.

21. Οι γενικοί κανόνες δημοσιεύθηκαν από την EPSO στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Το εισαγωγικό τμήμα των γενικών κανόνων ορίζει ότι «[ο]ι παρόντες γενικοί κανόνες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της προκήρυξης του διαγωνισμού και, μαζί με την προκήρυξη, αποτελούν το δεσμευτικό πλαίσιο της διαδικασίας του διαγωνισμού».

22. Στο τμήμα με τον τίτλο «Γλωσσικές γνώσεις», μετά την επισήμανση ότι, «[ε]κτός αν ορίζεται διαφορετικά στην προκήρυξη του διαγωνισμού, η επιλογή της δεύτερης γλώσσας κανονικά θα περιορίζεται στα αγγλικά, γαλλικά ή γερμανικά», οι γενικοί κανόνες αιτιολογούν τον περιορισμό της επιλογής της δεύτερης γλώσσας. Το συγκεκριμένο τμήμα των γενικών κανόνων παραπέμπει περαιτέρω στις «Γενικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη χρησιμοποίηση γλωσσών σε διαγωνισμούς EPSO» που εγκρίθηκαν από το σώμα των προϊσταμένων διοίκησης στις 15 Μαΐου 2013 (στο εξής: γενικές κατευθυντήριες γραμμές). Οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές είναι προσαρτημένες στους γενικούς κανόνες και παρέχουν πιο ειδική αιτιολόγηση για τον περιορισμό της επιλογής της δεύτερης γλώσσας στην αγγλική, τη γαλλική ή τη γερμανική.

7 Απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου, της Επιτροπής, του Γραμματέα του Δικαστηρίου, του Ελεγκτικού Συνεδρίου, της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της Επιτροπής των Περιφερειών και του Ευρωπαίου Διαμεσολαβητή, της 25ης Ιουλίου 2002, για την ίδρυση της Υπηρεσίας Επιλογής Προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 2002, L 197, σ. 53).

8 ΕΕ 2014, C 74 A, σ. 4.

9 ΕΕ 2014, C 391 A, σ. 1.

10 ΕΕ 2014, C 60 A, σ. 1.

23. Σε καθεμία από τις επίδικες προκηρύξεις, στο τμήμα ΙΙΙ, που φέρει τον τίτλο «Όροι συμμετοχής στον διαγωνισμό», ορίζονται οι γενικοί και οι ειδικοί όροι. Βάσει των ειδικών όρων, απαιτείται η γνώση δύο γλωσσών: άριστη γνώση μίας από τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ορίζεται ως «κύρια γλώσσα» ή «γλώσσα 1», και ικανοποιητική γνώση της αγγλικής, της γαλλικής ή της γερμανικής γλώσσας, που ορίζεται ως «δεύτερη γλώσσα» ή «γλώσσα 2». Η δεύτερη γλώσσα είναι υποχρεωτικά διαφορετική από τη γλώσσα 1.

24. Σχετικά με τον περιορισμό της επιλογής της δεύτερης γλώσσας, το σημείο 2.3 της προκηρύξεως του γενικού διαγωνισμού επισημαίνει τα εξής:

«Δυνάμει της απόφασης [της 27ης Νοεμβρίου 2012, Ιταλία κατά Επιτροπής (C-566/10 P, EU:C:2012:752)], τα θεσμικά όργανα της ΕΕ υποχρεούνται να αναφέρουν, στο πλαίσιο του παρόντος διαγωνισμού, τους λόγους για τους οποίους η επιλογή της δεύτερης γλώσσας στον παρόντα διαγωνισμό περιορίζεται σε μικρό αριθμό επισήμων γλωσσών της ΕΕ.

Κατανοούν συνεπώς οι υποψήφιοι ότι οι δυνατότητες επιλογής δεύτερης γλώσσας στον παρόντα διαγωνισμό έχουν καθοριστεί βάσει του συμφέροντος των υπηρεσιών, το οποίο υπαγορεύει ότι οι νεοπροσλαμβανόμενοι πρέπει να μπορούν να αναλάβουν αμέσως καθήκοντα και να είναι ικανοί να επικοινωνούν αποτελεσματικά στην καθημερινή τους εργασία. Σε διαφορετική περίπτωση, θα εμποδιζόταν σοβαρά η αποτελεσματική λειτουργία των θεσμικών οργάνων.

Η μακροχρόνια πρακτική των θεσμικών οργάνων της ΕΕ όσον αφορά τις γλώσσες που χρησιμοποιούνται για την εσωτερική επικοινωνία και η ανάγκη εξωτερικής επικοινωνίας των υπηρεσιών όσον αφορά τον χειρισμό των υποθέσεων συνετέλεσαν στο να είναι η αγγλική, η γαλλική και η γερμανική γλώσσα οι ευρύτερα χρησιμοποιούμενες γλώσσες. Εκτός αυτού, η αγγλική, η γαλλική και η γερμανική γλώσσα είναι οι πλέον διαδεδομένες δεύτερες γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αυτές που μελετώνται περισσότερο ως δεύτερες γλώσσες. Αυτό επιβεβαιώνει τα τρέχοντα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά πρότυπα, σύμφωνα με τα οποία οι υποψήφιοι για θέσεις εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να θεωρούνται καλοί γνώστες τουλάχιστον μιας από τις γλώσσες αυτές. Ως εκ τούτου, κατά την εξισορρόπηση του συμφέροντος της υπηρεσίας με τις ανάγκες και τις ικανότητες των υποψηφίων, λαμβανομένου επίσης υπόψη του συγκεκριμένου πεδίου το οποίο αφορά ο παρών διαγωνισμός, είναι θεμιτή η διοργάνωση εξετάσεων στις εν λόγω τρεις γλώσσες προκειμένου να διασφαλιστεί ότι, ανεξαρτήτως της πρώτης επίσημης γλώσσας τους, όλοι οι υποψήφιοι γνωρίζουν καλά τουλάχιστον μία από αυτές τις τρεις επίσημες γλώσσες εργασίας. Η αξιολόγηση συγκεκριμένων ικανοτήτων επιτρέπει με τον τρόπο αυτό στα θεσμικά όργανα της ΕΕ να εκτιμήσουν την ικανότητα των υποψηφίων να αναλάβουν αμέσως καθήκοντα σε ένα περιβάλλον που αντιστοιχεί σε μεγάλο βαθμό με αυτό στο οποίο θα κληθούν να εργασθούν.

Για τους ίδιους λόγους, πρέπει να καθορίζεται η γλώσσα επικοινωνίας μεταξύ των υποψηφίων και του θεσμικού οργάνου, συμπεριλαμβανομένης της γλώσσας στην οποία πρέπει να συνταχθούν οι αιτήσεις υποψηφιότητας. Εξάλλου, η απαίτηση αυτή διασφαλίζει την ομοιογένεια της σύγκρισης και τον έλεγχο των υποψηφίων βάσει των ιδίων των αιτήσεων υποψηφιότητάς τους.

Πέραν αυτού, για λόγους ίσης μεταχείρισης, όλοι οι υποψήφιοι, περιλαμβανομένων και εκείνων των οποίων πρώτη επίσημη γλώσσα είναι μία από τις γλώσσες εργασίας, υποβάλλονται υποχρεωτικά σε εξέταση δεύτερης γλώσσας για μια από τις εν λόγω γλώσσες εργασίας.

Οι διατάξεις αυτές δεν αποκλείουν τη μεταγενέστερη εκμάθηση μιας τρίτης γλώσσας εργασίας, σύμφωνα με το άρθρο 45, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής κατάστασης.»

25. Το σημείο 2.3 της προκηρύξεως διαγωνισμού στον τομέα της προστασίας των δεδομένων έχει κατ' ουσίαν την ίδια διατύπωση.

26. Ως εκ τούτου, αμφότερες οι επίδικες προκηρύξεις προβλέπουν ότι η γλώσσα την οποία μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι υποψήφιοι για την επικοινωνία με την EPSO και στην οποία πρέπει να συνταχθούν οι αιτήσεις υποψηφιότητας πρέπει να είναι εκείνη μόνο από τις δεύτερες γλώσσες την οποία έχει επιλέξει κάθε υποψήφιος: είτε η αγγλική, είτε η γαλλική, είτε η γερμανική.

27. Οι επίδικες προκηρύξεις προβλέπουν επίσης κανόνες για τη γλώσσα που πρέπει να χρησιμοποιηθεί –κύρια ή δεύτερη γλώσσα– για καθεμιά από τις ασκήσεις και τις δοκιμασίες των διαγωνισμών. Αμφότεροι οι διαγωνισμοί περιλάμβαναν ορισμένες δοκιμασίες με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή και δοκιμασίες που λαμβάνουν χώρα σε κέντρο αξιολογήσεως. Σύμφωνα με την προκήρυξη του γενικού διαγωνισμού, οι υποψήφιοι πρέπει να μετάσχουν σε μία από τις δοκιμασίες που πραγματοποιούνται με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή (τη δοκιμασία εκτιμήσεως καταστάσεων) καθώς και σε όλες τις δοκιμασίες στο κέντρο αξιολογήσεως, στη γλώσσα που έχουν επιλέξει ως δεύτερη. Η προκήρυξη διαγωνισμού στον τομέα της προστασίας των δεδομένων ορίζει, με τη σειρά της, ότι οι υποψήφιοι πρέπει να μετάσχουν σε όλες τις δοκιμασίες που δεν πραγματοποιούνται με χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή στη γλώσσα που έχουν επιλέξει ως δεύτερη.

IV. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

28. Στις 23 Μαΐου 2014, η Ιταλική Δημοκρατία άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου με αίτημα την ακύρωση της προκηρύξεως του γενικού διαγωνισμού (υπόθεση T-353/14).

29. Στις 15 Ιανουαρίου 2015, η Ιταλική Δημοκρατία άσκησε άλλη προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου με αίτημα την ακύρωση της προκηρύξεως του διαγωνισμού στον τομέα της προστασίας των δεδομένων (υπόθεση T-17/15). Στη Δημοκρατία της Λιθουανίας επετράπη να παρέμβει υπέρ της Ιταλικής Δημοκρατίας.

30. Ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, οι υποθέσεις T-353/14 και T-17/15 ενώθηκαν προς συνεκδίκαση και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

31. Κατ' ουσίαν, η Ιταλική Δημοκρατία, με τις προσφυγές που άσκησε, έβαλλε κατά της νομιμότητας δύο πτυχών του γλωσσικού καθεστώτος που προέβλεπαν οι επίδικες προκηρύξεις. Η πρώτη πτυχή αφορά το γεγονός ότι οι υποψήφιοι είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν μόνο την αγγλική, τη γαλλική ή τη γερμανική ως δεύτερη γλώσσα για τους διαγωνισμούς. Η δεύτερη πτυχή που αμφισβητήθηκε ήταν ο περιορισμός της επιλογής της γλώσσας επικοινωνίας μεταξύ των υποψηφίων και της EPSO μόνο μεταξύ αυτών των τριών γλωσσών.

32. Με την απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, Ιταλία κατά Επιτροπής (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση)[11], το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε τις επίδικες προκηρύξεις.

33. Με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου. Εφόσον το Δικαστήριο κρίνει ότι η υπόθεση είναι ώριμη προς εκδίκαση, η Επιτροπή του ζητεί να απορρίψει ως αβάσιμα τα αιτήματα που προβλήθηκαν πρωτοδίκως, να καταδικάσει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της αναιρετικής διαδικασίας και να καταδικάσει τη Δημοκρατία της Λιθουανίας στα δικαστικά της έξοδα.

11 T-353/14 και T-17/15, EU:T:2016:495.

34. Προς στήριξη των αιτημάτων της, η Επιτροπή προβάλλει τέσσερις λόγους αναιρέσεως. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως αμφισβητείται το παραδεκτό των αιτημάτων ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Ο δεύτερος και ο τρίτος λόγος αναιρέσεως αφορούν τη νομιμότητα του περιορισμού, με τις επίδικες προκηρύξεις, της επιλογής της δεύτερης γλώσσας μόνο μεταξύ της αγγλικής, της γαλλικής ή της γερμανικής. Ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως αφορά τον περιορισμό της επιλογής της γλώσσας επικοινωνίας μεταξύ των υποψηφίων και της EPSO μόνο μεταξύ αυτών των τριών γλωσσών.

35. Η Ιταλική Δημοκρατία ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

36. Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 30ής Μαρτίου 2017, επετράπη στο Βασίλειο της Ισπανίας να παρέμβει υπέρ της Ιταλικής Δημοκρατίας.

37. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν το Βασίλειο της Ισπανίας, η Ιταλική Δημοκρατία και η Επιτροπή. Όλα οι ενδιαφερόμενοι μετέχοντες ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στις 25 Απριλίου 2018.

V. Εκτίμηση

38. Στις παρούσες προτάσεις, θα εξετάσω κατά σειρά καθέναν από τους λόγους αναιρέσεως που προέβαλε η Επιτροπή (τμήματα Α, Β, Γ και Δ, αντίστοιχα). Το συμπέρασμα στο οποίο θα καταλήξω είναι ότι Δικαστήριο πρέπει να απορρίψει την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως. Αυτό δεν σημαίνει ότι συντάσσομαι με όλες τις νομικές εκτιμήσεις στις οποίες στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο, ιδίως εκείνες που αφορούν τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως. Συμφωνώ, ωστόσο, με την ακύρωση των επίδικων προκηρύξεων από το Γενικό Δικαστήριο και, συνεπώς, με την εν γένει κρίση επί της υποθέσεως.

39. Ο δικαστικός μινιμαλισμός είναι αρετή. Διερωτώμαι, ωστόσο, σε ποιο βαθμό αυτή η παραδοχή εξακολουθεί να ισχύει, όταν το τμήμα μείζονος συνθέσεως καλείται και πάλι, σε διάστημα μόλις λίγων ετών, να εξετάσει το ζήτημα των περιορισμών ως προς την επιλογή της δεύτερης γλώσσας στο πλαίσιο προκηρύξεων διαγωνισμών. Υπάρχουν επίσης τουλάχιστον δώδεκα παρόμοιες υποθέσεις που εκκρεμούν ή που κρίθηκαν πρόσφατα από το Γενικό Δικαστήριο[12], στις οποίες ανακύπτει επανειλημμένως το ευρύτερο ζήτημα του γλωσσικού καθεστώτος των θεσμικών οργάνων[13]. Υπό αυτές τις συνθήκες, λαμβανομένου επίσης υπόψη του γεγονότος ότι το ζήτημα αυτό έχει σχέση με τη ζωή, τις προσδοκίες και τη σταδιοδρομία των ενδιαφερομένων, θα ήταν ίσως σκόπιμο να παρασχεθούν τουλάχιστον ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές ως προς το τι μπορούν να πράττουν τα θεσμικά όργανα όταν επιβάλλουν περιορισμούς σχετικά με τη χρήση των γλωσσών εργασίας με γνώμονα το συμφέρον της υπηρεσίας (Ε).

Α. Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως: το παραδεκτό των αιτημάτων ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

40. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως που προέβαλε η Επιτροπή διαιρείται σε τέσσερα σκέλη. Με το πρώτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως αυτού, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ερμηνεία της νομικής φύσεως των γενικών κανόνων, στις σκέψεις 45 έως 52 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, βαρύνεται με πλάνη περί το δίκαιο, κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο δεν αναγνώρισε τα δεσμευτικά αποτελέσματα των κανόνων αυτών.

12 Αναφέρονται κατωτέρω, υποσημειώσεις 58 και 59.

13 Εκτός από τις υποθέσεις που αναφέρονται στα συναφή σημεία των παρουσών προτάσεων, αναφέρομαι και στην παράλληλη υπόθεση που εκκρεμεί επίσης ενώπιον του τμήματος μείζονος συνθέσεως και θίγει παρεμφερή ζητήματα, ήτοι την υπόθεση Ισπανία κατά Κοινοβουλίου (C-377/16). Είχα τη δυνατότητα να λάβω υπόψη το σχέδιο των διαφωτιστικών προτάσεων της συναδέλφου μου γενικής εισαγγελέα E. Sharpston στην εν λόγω υπόθεση, οι οποίες αναμένεται να δημοσιευθούν την ίδια ημερομηνία με τις παρούσες προτάσεις.

41. Ομοίως, με το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, στη σκέψη 58 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε ότι «οι γενικοί κανόνες και οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αποτελούν, το πολύ, ανακοινώσεις, κατά την έννοια της σκέψεως 91 της αποφάσεως της 27ης Νοεμβρίου 2012, Ιταλία κατά Επιτροπής (C-566/10 P, EU:C:2012:752), που αναγγέλλουν τα κριτήρια βάσει των οποίων η EPSO προτίθεται να προβαίνει στην επιλογή του γλωσσικού καθεστώτος καθενός από τους διαγωνισμούς που είναι επιφορτισμένη να διοργανώνει».

42. Με το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει πλάνη περί το δίκαιο που αφορά τις σκέψεις 65 έως 71 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στις οποίες το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε τη νομική φύση των επίδικων προκηρύξεων. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως, στο μέτρο που δεν εξέτασε αν οι επίδικες προκηρύξεις αποτελούν βεβαιωτικές πράξεις.

43. Τέλος, με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ. Αμφισβητεί τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου, στις σκέψεις 53 έως 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τις οποίες το εν λόγω άρθρο «επιτρέπει να ανατεθεί στην EPSO […] το καθήκον λήψεως μέτρων για την εφαρμογή ομοιόμορφων προτύπων και όχι το καθήκον θεσπίσεως γενικών και αφηρημένων δεσμευτικών κανόνων».

44. Κατά την άποψή μου, τα διάφορα σκέλη του πρώτου λόγου αναιρέσεως εγείρουν κατ' ουσίαν δύο ζητήματα. Το πρώτο ζήτημα αφορά τη νομική φύση των γενικών κανόνων (πρώτο και τρίτο σκέλος) και των επίδικων προκηρύξεων (τέταρτο σκέλος). Το δεύτερο ζήτημα έγκειται στο αν η EPSO έχει την εξουσία να θεσπίζει τους γενικούς κανόνες (δεύτερο σκέλος).

45. Φρονώ, ωστόσο, ότι το Δικαστήριο δεν χρειάζεται να εξετάσει όλα αυτά τα σκέλη προκειμένου να αποφανθεί επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως. Το καίριο ζήτημα εντοπίζεται στο τέταρτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως αυτού, το οποίο αφορά τη νομική φύση των επίδικων προκηρύξεων. Κατά την άποψή μου, οι προκηρύξεις είναι σαφώς δεσμευτικές αυτές καθαυτές, ανεξάρτητα από τη νομική φύση των γενικών κανόνων (1). Εφόσον το Δικαστήριο καταλήξει στο ίδιο συμπέρασμα ως προς τη νομική φύση των εν λόγω προκηρύξεων, τα λοιπά επιχειρήματα που προβάλλει η Επιτροπή στο πλαίσιο του πρώτου λόγου αναιρέσεως καθίστανται αλυσιτελή (2 και 3).

1. Επί του τετάρτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως: η νομική φύση των επίδικων προκηρύξεων

46. Με την ασκηθείσα από την Επιτροπή αναίρεση υποστηρίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως της αποφάσεώς του, καθόσον δεν εξέτασε αν οι επίδικες προκηρύξεις αποτελούσαν βεβαιωτικές πράξεις. Η Επιτροπή προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν συνέκρινε το περιεχόμενο των επίδικων προκηρύξεων με το περιεχόμενο των γενικών κανόνων, που είναι πανομοιότυπα όσον αφορά το γλωσσικό καθεστώς. Αν το είχε πράξει, το Γενικό Δικαστήριο θα κατέληγε στο συμπέρασμα ότι οι επίδικες προκηρύξεις αποτελούν πράξεις αμιγώς βεβαιωτικές των μέτρων που παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, ήτοι των γενικών κανόνων.

47. Κατά την άποψή μου, οι επίδικες προκηρύξεις είναι σαφώς δεσμευτικές αυτές καθαυτές.

48. Πρώτον, από γραμματικής απόψεως, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι οι επίδικες προκηρύξεις δεν επάγονται δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα φαίνεται να αντιφάσκει προς τους γενικούς κανόνες, το εισαγωγικό τμήμα των οποίων ορίζει ότι «[ο]ι παρόντες γενικοί κανόνες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της προκήρυξης του διαγωνισμού και, *μαζί με την προκήρυξη, αποτελούν το δεσμευτικό πλαίσιο* της διαδικασίας του διαγωνισμού» (η υπογράμμιση δική μου).

49. Δεύτερον, όσον αφορά τη λειτουργία του συστήματος, το γλωσσικό καθεστώς κάθε διαγωνισμού περιλαμβάνει δύο βαθμίδες: μια *γενική* βαθμίδα που αποτελείται από τους γενικούς κανόνες και μια *επιμέρους* βαθμίδα που συνίσταται στα οριζόμενα σε κάθε προκήρυξη διαγωνισμού. Ως εκ τούτου, το γλωσσικό καθεστώς σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση προσδιορίζεται είτε (i) από την οικεία προκήρυξη του διαγωνισμού είτε (ii) από την οικεία προκήρυξη του διαγωνισμού από κοινού με τους γενικούς κανόνες.

50. Ως εκ τούτου, όπως και αν ερμηνευθεί και γίνει κατανοητό το σύστημα, οι προκηρύξεις *αποτελούν πάντα μέρος* του καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος κάθε διαγωνισμού. Ο εν δυνάμει προσφεύγων[14] που επιθυμεί να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της επιλογής των γλωσσών που μνημονεύονται στην προκήρυξη ενός διαγωνισμού πρέπει να προσβάλει, ως πράξη που παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, είτε την προκήρυξη είτε την προκήρυξη από κοινού με τους γενικούς κανόνες. Με άλλα λόγια, εάν επιθυμεί να αμφισβητήσει τις παραμέτρους ενός *συγκεκριμένου* διαγωνισμού, ο προσφεύγων δεν μπορεί να προσβάλει μόνο τους γενικούς κανόνες. Πράγματι, οι γενικοί κανόνες προβλέπουν ειδικά ότι, *εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στην προκήρυξη του διαγωνισμού*, η επιλογή της δεύτερης γλώσσας *κανονικά* θα περιορίζεται στην αγγλική, τη γαλλική ή τη γερμανική (η υπογράμμιση δική μου).

51. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι καθεμία από τις προκηρύξεις διαγωνισμού μπορούσε να αποκλίνει από τις προκαθορισμένες δεύτερες γλώσσες που προβλέπουν οι γενικοί κανόνες[15], είναι σαφές κατ' εμέ ότι οι γλωσσικές απαιτήσεις κάθε συγκεκριμένου διαγωνισμού δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν καθοριστεί πλήρως προτού δημοσιευτεί η προκήρυξη του διαγωνισμού. Τούτο επιβεβαιώνεται και από το άρθρο 1, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ, το οποίο απαριθμεί τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνουν οι προκηρύξεις διαγωνισμών. Κατά το στοιχείο στ' της διατάξεως αυτής, οι προκηρύξεις διαγωνισμών πρέπει να καθορίζουν «ενδεχομένως τις γλωσσικές γνώσεις που απαιτούνται λόγω της ιδιαίτερης φύσεως των θέσεων που πρόκειται να πληρωθούν».

52. Τέλος, θα ήθελα να προσθέσω ότι η άποψη της Επιτροπής ότι οι επίδικες προκηρύξεις αποτελούν απλώς πράξεις βεβαιωτικές των γενικών κανόνων, εάν εφαρμοστεί πλήρως και κατά γράμμα, οδηγεί σε σειρά ανεπιθύμητων αποτελεσμάτων.

53. Πρώτον, στην πράξη, οι ιδιώτες (και άρα μη απολαύοντες ιδιαίτερης δικονομικής μεταχειρίσεως) προσφεύγοντες δεν θα νομιμοποιούνται να αμφισβητήσουν οτιδήποτε στο πλαίσιο ενός διαγωνισμού. Αφενός, θα είναι δύσκολο ή σχεδόν αδύνατο να αποδείξουν ότι οι γενικοί κανόνες τους «αφορούν άμεσα και ατομικά», όπως απαιτεί το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Αφετέρου, δεν θα μπορούν να προσβάλουν τη συγκεκριμένη προκήρυξη διότι αυτή θα αποτελεί απλώς «βεβαιωτική» πράξη. Συνεπώς, το αποτέλεσμα θα είναι να βρεθούν οι ιδιώτες μετέωροι όσον αφορά την προστασία τους, καθώς δεν θα μπορούν να αμφισβητήσουν απολύτως τίποτα.

14 Θα μπορούσε να υπογραμμιστεί ότι με την έκφραση αυτή εννοώ κάθε προσφεύγοντα, ανεξαρτήτως του αν είναι φυσικό πρόσωπο ή κράτος μέλος. Αυτό που φαίνεται να υπονοεί η Επιτροπή με την επιχειρηματολογία της, είναι ότι η Ιταλική Δημοκρατία, δεδομένου ότι είναι κράτος μέλος και επομένως «προνομιούχος» προσφεύγων βάσει του άρθρου 263, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, θα μπορούσε παραδεκτώς να αμφισβητήσει ευθέως τους γενικούς κανόνες αντί να «περιμένει» να «τεθούν σε εφαρμογή» από μια συγκεκριμένη προκήρυξη διαγωνισμού. Εντούτοις, αρκεί η επισήμανση ότι αυτό που επέλεξε να αμφισβητήσει η Ιταλική Δημοκρατία δεν ήταν οι γενικοί κανόνες αλλά οι συγκεκριμένοι διαγωνισμοί όπως καθορίζονται από τις συγκεκριμένες προκηρύξεις.

15 Αυτό ισχύει όχι μόνο για διαγωνισμούς με ειδικές γλωσσικές απαιτήσεις, όπως οι διαγωνισμοί για γλωσσομαθείς νομικούς, αλλά επίσης, παραδείγματος χάριν, για διαγωνισμούς συγκεκριμένων οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν περιορισμένο αριθμό γλωσσών εργασίας. Το ίδιο μπορεί να ισχύει και στην περίπτωση διαγωνισμών για οργανισμούς ή άλλους φορείς που είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος του οποίου η επίσημη γλώσσα είναι διαφορετική από τις τρεις προκαθορισμένες γλώσσες, όπου η γνώση της συγκεκριμένης γλώσσας είναι αναγκαία για την εκτέλεση των καθηκόντων του οργανισμού ή του φορέα.

54. Δεύτερον, στις περισσότερες περιπτώσεις, η δίμηνη προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ακυρώσεως, βάσει του άρθρου 263, έκτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, θα είναι αδύνατο να τηρηθεί, δεδομένου ότι μπορεί ευλόγως να υποτεθεί ότι, στην πλειονότητά τους, οι προκηρύξεις διαγωνισμών δημοσιεύονται μετά την παρέλευση αυτής της προθεσμίας. Τα σχετικά με τη νομιμοποίηση και τις προθεσμίες προβλήματα οξύνονται περαιτέρω από το γεγονός ότι, όταν δημοσιεύονται οι γενικοί κανόνες, δεν μπορεί να αναμένεται από τον ιδιώτη να γνωρίζει αν θα ενδιαφέρεται ενδεχομένως να συμμετάσχει σε ένα διαγωνισμό που διοργανώνεται μήνες ή ακόμη και χρόνια αργότερα.

55. Τρίτον, η ερμηνεία που προτείνει η Επιτροπή θα οδηγήσει σε μια εντελώς απρόβλεπτη κατάσταση. Η δυνατότητα αμφισβητήσεως των γενικών κανόνων θα εξαρτάται από την επιλογή των γλωσσών που θα προτείνει η EPSO σε κάθε μελλοντική προκήρυξη διαγωνισμού. Πράγματι, η ερμηνεία αυτή σημαίνει κατ' ουσίαν ότι, αν σε μια συγκεκριμένη προκήρυξη διαγωνισμού η επιλογή της δεύτερης γλώσσας περιορίζεται μεταξύ της αγγλικής, της γαλλικής ή της γερμανικής, η προκήρυξη δεν θα μπορεί να προσβληθεί, διότι θα αποτελεί πράξη απλώς βεβαιωτική του καταρχήν ισχύοντος κανόνα που προβλέπουν οι ως άνω γενικοί κανόνες. Ωστόσο, αν η προκήρυξη του διαγωνισμού προβλέπει επιλογή μεταξύ διαφορετικών από τις προμνησθείσες δεύτερων γλωσσών, τότε η προκήρυξη θα μπορεί να προσβληθεί καθώς δεν θα θεωρείται βεβαιωτική πράξη [16].

56. Κατά την άποψή μου, από τα επιχειρήματα αυτά συνάγεται σαφώς ότι κάθε μεμονωμένη προκήρυξη διαγωνισμού αποτελεί πράξη αυτοτελώς δεκτική προσφυγής, ανεξάρτητα από το αν οι σχετικές με τη δεύτερη γλώσσα απαιτήσεις αποκλίνουν από το καταρχήν ισχύον σύστημα που προβλέπουν οι γενικοί κανόνες. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αποφαινόμενο, στη σκέψη 70 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι «οι επίδικες προκηρύξεις αποτελούν πράξεις που επάγονται δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα όσον αφορά το γλωσσικό καθεστώς των επίμαχων διαγωνισμών και, ως εκ τούτου, πράξεις δεκτικές προσφυγής».

57. Επομένως, το τέταρτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμο.

58. Όπως προανέφερα στο σημείο 45 των παρουσών προτάσεων, λαμβανομένου υπόψη του ως άνω συμπεράσματος, τα επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή με τα λοιπά σκέλη του πρώτου λόγου αναιρέσεως καθίστανται, συνεπώς, αλυσιτελή: δεδομένου ότι οι μεμονωμένες προκηρύξεις διαγωνισμών υπόκεινται αυτοτελώς σε προσφυγή, η νομική φύση των γενικών κανόνων και το κατά πόσον αυτοί μπορούν ή όχι να προσβληθούν χωριστά καθίστανται άνευ σημασίας για τους σκοπούς της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

59. Εκτιμώ, επομένως, ότι παρέλκει η εξέταση των λοιπών σκελών του πρώτου λόγου αναιρέσεως από το Δικαστήριο. Ωστόσο, χάριν πληρότητας, και προκειμένου να συνδράμω πλήρως το Δικαστήριο σε περίπτωση που καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα ως προς τη νομική φύση των προκηρύξεων, θα εξετάσω ευθύς αμέσως με ευσύνοπτο τρόπο τα υπόλοιπα τρία σκέλη του πρώτου λόγου αναιρέσεως.

16 Επ' αυτού μπορεί να σημειωθεί, χωρίς από το στοιχείο αυτό να μπορεί να συναχθεί συμπέρασμα στην υπό κρίση υπόθεση, ότι η EPSO φαίνεται να έχει εγκαταλείψει την πρακτική της χωριστής δημοσιεύσεως των γενικών κανόνων με παραπομπή σε αυτούς σε κάθε προκήρυξη διαγωνισμού. Φαίνεται ότι πλέον οι γενικοί κανόνες ενσωματώνονται συστηματικά ως παράρτημα σε κάθε προκήρυξη διαγωνισμού. Βλ., παραδείγματος χάριν, την προκήρυξη του γενικού διαγωνισμού EPSO/AD/338/17, για την κατάρτιση εφεδρικού πίνακα προσλήψεων διοικητικών υπαλλήλων (AD 5) (ΕΕ 2017, C 99 A, σ. 1), την προκήρυξη των γενικών διαγωνισμών EPSO/AD/354/17, για την κατάρτιση εφεδρικού πίνακα προσλήψεων γλωσσομαθών νομικών (AD 7), και EPSO/AD/355/17, για την κατάρτιση εφεδρικού πίνακα προσλήψεων γλωσσομαθών νομικών μαλτεζικής γλώσσας (AD 7) (ΕΕ 2017, C 418 A, σ. 1), ή την προκήρυξη του γενικού διαγωνισμού EPSO/AD/356/18, για την κατάρτιση εφεδρικού πίνακα προσλήψεων διοικητικών υπαλλήλων (AD 5) (ΕΕ 2018, C 88 A, σ. 1) (στο εξής: προκήρυξη γενικού διαγωνισμού 2018).

2. Επί του πρώτου και του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως: η νομική φύση των γενικών κανόνων

60. Με το πρώτο και το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία της νομικής φύσεως των γενικών κανόνων. Η Επιτροπή φρονεί ότι οι γενικοί κανόνες παρήγαγαν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, στον βαθμό που καθόριζαν το σχετικό με τη γλώσσα νομικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στους διαγωνισμούς, το οποίο απλώς επιβεβαίωσαν οι προκηρύξεις των διαγωνισμών.

61. Συμφωνώ με το πρώτο σκέλος της απόψεως της Επιτροπής, ήτοι ότι οι γενικοί κανόνες αποτελούν νομική πράξη αυτοτελώς δεκτική προσφυγής. Ωστόσο, σε αντίθεση προς το δεύτερο σκέλος της απόψεως της Επιτροπής, και για τους λόγους που εξήγησα ανωτέρω, στο προηγούμενο τμήμα των παρουσών προτάσεων, η εκτίμηση αυτή ουδόλως αποκλείει, κατά τη γνώμη μου, το γεγονός ότι οι μεμονωμένες προκηρύξεις είναι επίσης δεκτικές προσφυγής.

62. Λαμβανομένης υπόψη της πάγιας νομολογίας του Δικαστηρίου, προκύπτει ότι πράγματι μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι γενικοί κανόνες παράγουν *δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα*. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δεκτικές προσφυγής, κατά την έννοια του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, είναι όλες οι πράξεις των θεσμικών οργάνων, ανεξαρτήτως του τύπου που έχουν περιβληθεί, οι οποίες σκοπούν στην παραγωγή δεσμευτικών έννομων αποτελεσμάτων[17]. Για να διαπιστωθεί αν η προσβαλλόμενη πράξη παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, πρέπει να εξετάζεται η ουσία της και να αξιολογούνται τα αποτελέσματα αυτά με γνώμονα αντικειμενικά κριτήρια, όπως το περιεχόμενο της ίδιας της πράξεως, λαμβανομένων ενδεχομένως υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου εκδόθηκε και των εξουσιών του θεσμικού οργάνου που την εξέδωσε[18].

63. Πρώτον, όσον αφορά το γράμμα τους, οι γενικοί κανόνες αποκαλούνται «κανόνες», όχι «αρχές» ή «πλαίσιο» ή με οποιονδήποτε άλλο όρο που υποδηλώνει απλή σύσταση. Έχουν επίσης αρκετά επιτακτική διατύπωση[19] και συνεπώς βαίνουν πέραν μιας απλής προσκλήσεως ή υποδείξεως. Δεύτερον, όσον αφορά το περιεχόμενό τους, το εισαγωγικό τμήμα των γενικών κανόνων ορίζει ρητώς ότι αποτελούν (μαζί με την προκήρυξη του διαγωνισμού) «το δεσμευτικό πλαίσιο της διαδικασίας του διαγωνισμού».

64. Τρίτον, από συστηματικής απόψεως, ο δεσμευτικός χαρακτήρας των γενικών κανόνων μπορεί να συναχθεί και από το γεγονός ότι, στην πράξη, δημιουργούν υποχρεώσεις που βαρύνουν τουλάχιστον την ίδια την EPSO. Πράγματι, οι γενικοί κανόνες επιβάλλουν στην EPSO –ή, ανάλογα με την περίπτωση, στο συγκεκριμένο θεσμικό όργανο που οργανώνει ένα γενικό διαγωνισμό– *την υποχρέωση να αιτιολογεί* τυχόν απόκλιση από το καταρχήν ισχύον καθεστώς που προβλέπουν για την επιλογή της δεύτερης γλώσσας. Η υποχρέωση αυτή να επισημαίνεται ρητώς οποιαδήποτε παρέκκλιση ή εξαίρεση («opt out») από τους γενικούς κανόνες, προκειμένου να καθοριστεί διαφορετική επιλογή γλωσσών σε μια συγκεκριμένη προκήρυξη διαγωνισμού, συνεπάγεται κατά λογική αναγκαιότητα τη δεσμευτικότητα των γενικών κανόνων. Αν δεν ήταν δεσμευτικοί, δεν θα υφίστατο υποχρέωση αιτιολογήσεως της αποκλίσεως από τους γενικούς κανόνες.

17 Πιο πρόσφατα, βλ. απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

18 Απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

19 Οι γενικοί κανόνες επιβεβαιώνουν ότι, «[ε]κτός αν ορίζεται διαφορετικά στην προκήρυξη του διαγωνισμού, η επιλογή της δεύτερης γλώσσας *κανονικά θα* περιορίζεται στα αγγλικά, γαλλικά ή γερμανικά» και στη συνέχεια υποδεικνύουν ότι όλοι οι υποψήφιοι «*πρέπει να υποβληθούν* σε δοκιμασία(-ες) στη δεύτερη γλώσσα τους, η οποία επιλέγεται μεταξύ αυτών των τριών» (η υπογράμμιση δική μου). Οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές ορίζουν κατ' αρχάς ότι «[κ]ατά γενικό κανόνα, η χρησιμοποίηση των γλωσσών στο πλαίσιο των διαγωνισμών EPSO *επιβεβαιώνεται* ως εξής», προσθέτοντας ότι «[ο]ι δοκιμασίες των κέντρων αξιολόγησης *θα διοργανώνονται* αποκλειστικά και μόνο στη δεύτερη γλώσσα των υποψηφίων, κατ' επιλογήν μεταξύ της αγγλικής, της γαλλικής και της γερμανικής γλώσσας» (η υπογράμμιση δική μου).

65. Επιπλέον, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι αυτή η θεσμική διάσταση, και συγκεκριμένα το γεγονός ότι από τη δεσμευτική φύση των γενικών κανόνων προκύπτει υποχρέωση αιτιολογήσεως κάθε αποκλίσεως από τους κανόνες αυτούς, έχει ευρύτερες συνέπειες. Θεσπίζοντας, με τους γενικούς κανόνες, το ως άνω καταρχήν ισχύον καθεστώς, η EPSO δημιούργησε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στους υποψηφίους σχετικά με τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται όχι μόνο από τους ίδιους, αλλά και από την ίδια την EPSO. Συνεπώς, κάθε πράξη τέτοιου είδους που εγκρίνεται από θεσμικό όργανο ή οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί εύλογα να εκλαμβάνεται ως (αυτο)περιορισμός της διακριτικής του ευχέρειας για το μέλλον[20], πράγμα το οποίο ενισχύει σαφώς την κανονιστική υφή ενός τέτοιου εγγράφου.

66. Εν συνόψει, το γράμμα και το περιεχόμενο των γενικών κανόνων, καθώς και το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσονται και η πρόθεση που είχε η EPSO κατά την κατάρτισή τους, συνηγορούν υπέρ της αναγνωρίσεως των δεσμευτικών έννομων αποτελεσμάτων τους, ως του καταρχήν ισχύοντος καθεστώτος για όλους τους διαγωνισμούς, εκτός εάν η EPSO επιλέξει σαφώς και ειδικώς να μην το εφαρμόσει, όποτε θα υπέχει υποχρέωση αιτιολογήσεως της επιλογής της σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση.

67. Το συμπέρασμα αυτό ουδόλως ανατρέπεται από το γεγονός ότι, όπως προανέφερα στα σημεία 53 και 54 των παρουσών προτάσεων, η άσκηση προσφυγής ακυρώσεως ευθέως και αποκλειστικώς κατά των γενικών κανόνων ενδέχεται να είναι προβληματική όσον αφορά τη νομιμοποίηση και τις προθεσμίες. Πράγματι, σε ατομικό επίπεδο, θα είναι δύσκολο για τον μελλοντικό υποψήφιο σε επικείμενο διαγωνισμό να αποδείξει ότι οι γενικοί κανόνες τον αφορούν άμεσα και ατομικά, όπως απαιτεί το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, προκειμένου να ασκήσει σχετική προσφυγή. Ωστόσο, ένα κράτος μέλος –όπως εν προκειμένω το προσφεύγον– ή άλλος διάδικος που απολαύει ιδιαίτερης δικονομικής μεταχειρίσεως δεν υπέχει υποχρέωση αποδείξεως τέτοιου συμφέροντος[21].

68. Ωστόσο, μολονότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον δεν αναγνώρισε τη δεσμευτική ισχύ των γενικών κανόνων, το πρώτο και το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελή. Πράγματι, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αποφαινόμενο ότι οι επίδικες προκηρύξεις επάγονται δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα και, ως εκ τούτου, ορθώς επέτρεψε τον δικαστικό τους έλεγχο, το γεγονός ότι δεν αναγνώρισε επίσης τη δεσμευτική νομική ισχύ των γενικών κανόνων δεν επηρεάζει το διατακτικό της αποφάσεώς του.

3. Επί του δεύτερου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως: οι αρμοδιότητες της EPSO

69. Τέλος, με το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ, το οποίο καθορίζει τις αρμοδιότητες της EPSO, στο μέτρο που το Γενικό Δικαστήριο δεν αναγνώρισε την εξουσία της EPSO να θεσπίζει «γενικούς και αφηρημένους δεσμευτικούς κανόνες».

70. Και στην προκειμένη περίπτωση δεν θεωρώ αναγκαίο για το Δικαστήριο να εξετάσει αυτό το σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως. Πράγματι, δεδομένου ότι ο βασικός συλλογισμός του Γενικού Δικαστηρίου για την ακύρωση των επίδικων προκηρύξεων ήταν διαφορετικής φύσεως, δεν αντιλαμβάνομαι με ποιο τρόπο η αμφισβήτηση μιας παρεμπίπτουσας επισημάνσεως του Γενικού Δικαστηρίου θα μπορούσε να οδηγήσει στην αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Το σκέλος αυτό του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι, επομένως, αλυσιτελές.

20 Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012, Expedia (C-226/11, EU:C:2012:795, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21 Βλ., παραδείγματος χάριν, απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2012, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-355/10, EU:C:2012:516, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε ήδη στην υποσημείωση 14 των παρουσών προτάσεων, το γεγονός αυτό δεν μπορεί να αντιστραφεί για να υπονοήσει ότι, εφόσον ένα κράτος μέλος μπορούσε ενδεχομένως να έχει ήδη αμφισβητήσει τους γενικούς κανόνες, αυτοί καθίστανται απλώς «βεβαιωτικές πράξεις» (αλλά πιθανώς μόνο για το συγκεκριμένο κράτος μέλος;).

71. Ωστόσο, θα ήθελα να επισημάνω ότι, στην περίπτωση που το επιχείρημα αυτό εξεταστεί, απαιτείται μια πολύ πιο διεξοδική συζήτηση για την ορθή ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ και την αξιολόγηση του ρόλου των γενικών κανόνων υπό το πρίσμα των εξουσιών που ανατίθενται στην EPSO με την λόγω διάταξη.

72. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, ορίζει ότι η EPSO είναι επιφορτισμένη με το καθήκον να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζει ότι εφαρμόζονται *ομοιόμορφα πρότυπα* κατά τις διαδικασίες επιλογής των υπαλλήλων της Ένωσης.

73. Εξετάζοντας το κείμενο της διατάξεως αυτής, καθώς και τα συμφραζόμενα και τη λογική της, αφενός, δεν συμφωνώ με τη μάλλον γενική και απόλυτη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, στη σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, βάσει του ως άνω άρθρου 7, παράγραφος 1, δεν θα επιτρεπόταν ποτέ να ανατεθεί στην EPSO το καθήκον θεσπίσεως «γενικών και αφηρημένων δεσμευτικών κανόνων». Εφόσον η EPSO οφείλει να διασφαλίζει την εφαρμογή ομοιόμορφων προτύπων κατά τις *διαδικασίες* επιλογής, δηλαδή σε όλους τους διαγωνισμούς, αυτό συνεπάγεται κατ' ανάγκην ότι πρέπει να έχει την εξουσία να θεσπίζει γενικούς κανόνες που μπορούν να εφαρμοστούν σε μελλοντικούς διαγωνισμούς, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της.

74. Αφετέρου, ωστόσο, και σε αντίθεση προς την Επιτροπή, φρονώ ότι το *καθ' ύλην* πεδίο των αρμοδιοτήτων που έχουν ανατεθεί στην EPSO με την εν λόγω διάταξη είναι πολύ λιγότερο σαφές. Η EPSO μπορεί ασφαλώς να θεσπίζει «γενικούς και αφηρημένους δεσμευτικούς κανόνες» –ή, κατά το γράμμα του άρθρου 7, παράγραφος 1, «ομοιόμορφα πρότυπα»– όσον αφορά την τεχνική οργάνωση των διαγωνισμών, όπως, παραδείγματος χάριν, μια γενική και προγραμματικού χαρακτήρα απόφαση σχετικά με το είδος των προβλεπόμενων δοκιμασιών ή ερωτήσεων, τη (μη) χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, το διαθέσιμο χρόνο για τις δοκιμασίες, και ούτω καθεξής.

75. Θα μπορούσε, ωστόσο, η EPSO, βάσει της ίδιας λογικής, να αποφασίζει για το μέλλον του γλωσσικού καθεστώτος εντός των θεσμικών οργάνων; Είναι όντως δυνατόν να υποστηριχθεί ότι η επιλογή των γλωσσών των διαγωνισμών, η οποία αναμφισβήτητα θα έχει αντίκτυπο στις γλώσσες που θα χρησιμοποιούνται στη συνέχεια στο εσωτερικό των θεσμικών οργάνων, αποτελεί απλώς τεχνικό ή οργανωτικό κανόνα για μια διαδικασία επιλογής υπαλλήλων, που εμπίπτει στην έννοια του «ομοιόμορφου προτύπου», κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ;

76. Χωρίς να υπονοώ ότι υπάρχει αυτή η πρόθεση, μια τέτοια δυνατότητα μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο καταστρατηγήσεως του κανονισμού 1 και του άρθρου 342 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο το γλωσσικό καθεστώς των θεσμικών οργάνων της Ένωσης ορίζεται από το Συμβούλιο ομοφώνως, με την επιφύλαξη των διατάξεων που προβλέπονται από τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης[22]. Η χρονική διάσταση του ζητήματος είναι επίσης πολύ σημαντική. Ακόμη και μια προσωρινή απόκλιση από τους γλωσσικούς κανόνες που θα έπρεπε να εφαρμοστούν (ορθώς) στους διαγωνισμούς, είναι πιθανό να έχει μακροχρόνιες επιπτώσεις στη μελλοντική γλωσσική ισορροπία εντός των θεσμικών οργάνων. Το παρόν διαμορφώνει το μέλλον και το μέλλον που διαμορφώνεται με αυτόν τον τρόπο θα αρχίσει σύντομα να καθορίζει τις αντικειμενικές παρούσες ανάγκες των θεσμικών οργάνων όσον αφορά τις γλώσσες.

77. Επομένως, ακόμη και αν όντως αμφισβήτησε αυτή την παρεμπίπτουσα επισήμανση του Γενικού Δικαστηρίου, θα εκπλησσόμουν αν η Επιτροπή επιθυμούσε πράγματι να θίξει αυτό το σημαντικό (συνταγματικό) ζήτημα στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως. Εν πάση περιπτώσει, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει αυτό το σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, αποφαινόμενο απλώς ότι, λαμβανομένων υπόψη των αιτημάτων της Επιτροπής στην υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, το εν λόγω σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές.

22 Άρθρο 64 του Πρωτοκόλλου (αριθ. 3) περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Β. Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

78. Με το *πρώτο σκέλος* του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στις σκέψεις 91 και 92 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του άρθρου 1δ του ΚΥΚ. Η Επιτροπή διατείνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς έκρινε, στηριζόμενο στη σκέψη 102 της αποφάσεως της 27ης Νοεμβρίου 2012, Ιταλία κατά Επιτροπής (στο εξής: απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής Ι)[23], ότι ο περιορισμός της επιλογής της δεύτερης γλώσσας συνιστά, αυτός καθαυτόν, διάκριση με βάση τη γλώσσα. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η εν λόγω σκέψη αναφέρεται στην υποχρέωση δημοσιεύσεως των προκηρύξεων στην Επίσημη Εφημερίδα σε όλες τις επίσημες γλώσσες. Επίσης, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη, αποφαινόμενο, στη σκέψη 92 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το άρθρο 1δ του ΚΥΚ απαγορεύει τις διακρίσεις με βάση τη γλώσσα. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η εν λόγω διάταξη επιτρέπει τη διαφορετική μεταχείριση υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

79. Κατά τη γνώμη μου, αυτό το σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμο.

80. Πρώτον, η αναφορά του Γενικού Δικαστηρίου στην απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής Ι, στη σκέψη 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, είναι μια συμπληρωματική αναφορά που γίνεται συμπερασματικά και η οποία εισάγεται με τη φράση «βλ. υπ' αυτή την έννοια». Είναι σαφές ότι η αναφορά αυτή δεν αποτέλεσε τη βάση για τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, στην εν λόγω σκέψη, ότι ο περιορισμός της επιλογής της δεύτερης γλώσσας συνιστά διάκριση με βάση τη γλώσσα. Η αιτιολογία που οδηγεί στο εν λόγω συμπέρασμα διατυπώνεται στις σκέψεις που προηγούνται της επίμαχης αναφοράς στη σκέψη 91. Με το επιχείρημα αυτό η Επιτροπή φαίνεται και πάλι να αμφισβητεί μια παρεμπίπτουσα επισήμανση αλλά όχι τους ουσιαστικούς λόγους που οδήγησαν στη σχετική κρίση του Γενικού Δικαστηρίου.

81. Δεύτερον, η διατυπωθείσα στη σκέψη 92 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως κρίση, ότι το άρθρο 1δ του ΚΥΚ απαγορεύει κάθε διάκριση με βάση τη γλώσσα, δεν σημαίνει ότι το Γενικό Δικαστήριο είχε την πρόθεση να αποκλείσει τη δυνατότητα να δικαιολογηθεί μια τέτοια διάκριση υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Πράγματι, το Γενικό Δικαστήριο ρητώς επισήμανε, στη σκέψη 88 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το άρθρο 1δ επιτρέπει περιορισμούς στην αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

82. Επομένως, εκτιμώ ότι, στη σκέψη 92 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε να υπενθυμίσει ότι η γενική αρχή του άρθρου 1δ είναι η απαγόρευση οποιασδήποτε διακρίσεως, *ιδίως* λόγω γλώσσας. Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη ολόκληρου του σχετικού τμήματος του σκεπτικού του Γενικού Δικαστηρίου, από την επίμαχη αναφορά δεν μπορεί να συναχθεί ότι, κατά το Γενικό Δικαστήριο, το άρθρο 1δ δεν επιτρέπει τη δικαιολόγηση τέτοιου είδους διακρίσεων υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

83. Με το *δεύτερο σκέλος* του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι σκέψεις 98 έως 104 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως συνιστούν εσφαλμένη αιτιολογία, δεδομένου ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε αν οι γενικοί κανόνες συνιστούσαν «ανακοινώσεις» ή «άλλα μέτρα» κατά την έννοια της σκέψεως 91 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής Ι. Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης ότι η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είναι ανεπαρκής διότι το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε να εξετάσει την αιτιολόγηση της επιλογής των δεύτερων γλωσσών που περιέχεται στις επίδικες προκηρύξεις, αλλά όχι την αιτιολόγηση που περιέχεται στους γενικούς κανόνες.

84. Φρονώ ότι και αυτό το σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμο.

23 C-566/10 P, EU:C:2012:752.

85. Είναι αληθές ότι στη σκέψη 91 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής I, το Δικαστήριο επισήμανε, αφενός, ότι τα θεσμικά όργανα τα οποία αφορούν οι επίμαχοι διαγωνισμοί ουδέποτε θέσπισαν εσωτερικούς κανόνες σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού 1. Ακολούθως, πρόσθεσε ότι Επιτροπή δεν «επικαλέστηκε την ύπαρξη άλλων *πράξεων, όπως ανακοινώσεων*, με τις οποίες να ορίζονται τα κριτήρια που ισχύουν για τον περιορισμό της επιλογής της δεύτερης γλώσσας προς τον σκοπό της συμμετοχής στους διαγωνισμούς» (η υπογράμμιση δική μου). Τέλος, επισήμανε ότι οι επίδικες προκηρύξεις «δεν [περιείχαν] καμία αιτιολογία βάσει της οποίας να δικαιολογείται η επιλογή των τριών επίμαχων γλωσσών». Η τελευταία αυτή περίοδος αποτέλεσε το επίκεντρο του συλλογισμού του Δικαστηρίου, στο μέτρο που έκρινε, με τη σκέψη 90 της αποφάσεώς του, ότι «τυχόν κανόνες οι οποίοι περιορίζουν την επιλογή της δεύτερης γλώσσας πρέπει να προβλέπουν σαφή, αντικειμενικά και προβλέψιμα κριτήρια προκειμένου οι υποψήφιοι να γνωρίζουν, αρκετό χρόνο πριν, ποιες γλωσσικές απαιτήσεις ισχύουν, ώστε να μπορούν να προετοιμαστούν για τους διαγωνισμούς υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες».

86. Ωστόσο, δεν μπορώ να αντιληφθώ με ποιον τρόπο ο συγκεκριμένος συλλογισμός του Δικαστηρίου θα είχε τις συνέπειες που η Επιτροπή φαίνεται να της αποδίδει. Θεωρώ ότι, στη σκέψη 91 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής I, το Δικαστήριο δεν καθόρισε τυχόν κριτήρια βάσει των οποίων θα έπρεπε να αξιολογηθεί η νομική φύση των εν λόγω ανακοινώσεων και, ακόμη λιγότερο, ότι έκρινε ότι μια τέτοια αξιολόγηση θα έπρεπε όντως να πραγματοποιηθεί προκειμένου να «τεθούν σε εφαρμογή» όσα αναφέρονται στη σκέψη 91. Κατά τη γνώμη μου, η αναφορά στην ύπαρξη «*άλλων πράξεων, όπως ανακοινώσεων*», σημαίνει απλώς ότι το ενδιαφερόμενο θεσμικό όργανο πρέπει να θεσπίσει τέτοιες (γενικής φύσεως) πράξεις προκειμένου οι υποψήφιοι να γνωρίζουν εκ των προτέρων τι θα τους ζητηθεί. Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι το Γενικό Δικαστήριο, στο πλαίσιο της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν εξέτασε αν οι γενικοί κανόνες συνιστούν τέτοιες ανακοινώσεις κατά την έννοια της σκέψεως 91 της αποφάσεως του Δικαστηρίου, δεν καθιστά πλημμελή την αιτιολογία του.

87. Η Επιτροπή υποστηρίζει, επίσης, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε την αιτιολόγηση της προβλεπόμενης με τους γενικούς κανόνες επιλογής των δεύτερων γλωσσών. Στον βαθμό που το επιχείρημα αυτό, όπως φαίνεται να αναγνωρίζει και η ίδια η Επιτροπή, δεν αλληλεπικαλύπτεται με ζητήματα που αφορούν τον πρώτο λόγο αναιρέσεως και τα οποία εξετάζονται στο πλαίσιο αυτού[24], αρκεί η διαπίστωση ότι στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε την αιτιολόγηση που περιελάμβαναν όχι μόνον οι επίδικες προκηρύξεις αλλά και οι γενικοί κανόνες (σκέψη 115) και οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές (σκέψη 116).

88. Κατά συνέπεια, όλα τα επιχειρήματα που προβάλλει η Επιτροπή στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμα.

Γ. Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

89. Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως αφορά τη νομιμότητα της δυνατότητας επιλογής της δεύτερης γλώσσας στους διαγωνισμούς μόνο μεταξύ της αγγλικής, της γαλλικής ή της γερμανικής. Το πρώτο σκέλος του λόγου αναιρέσεως αυτού αφορά την ερμηνεία του άρθρου 27 του ΚΥΚ και την ακριβή σχέση του με το άρθρο 28, στοιχείο στ′, του ΚΥΚ (1). Το δεύτερο και το τρίτο σκέλος αφορούν τις παραμέτρους που επέλεξε το Γενικό Δικαστήριο για τον έλεγχο της νομιμότητας των προκηρύξεων των διαγωνισμών και την ένταση του ελέγχου στον οποίο προέβη (2).

24 Εξετάστηκαν στα σημεία 46 έως 68 των παρουσών προτάσεων.

1. Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως: η σχέση μεταξύ του άρθρου 27 και του άρθρου 28, στοιχείο στ ', του ΚΥΚ – αποτελεί η γλώσσα ικανότητα;

90. Με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, στη σκέψη 106, ενέχει πλάνη ως προς την ερμηνεία του άρθρου 28, στοιχείο στ′, του ΚΥΚ. Στην εν λόγω σκέψη, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι μόνον ο σκοπός της προσλήψεως υποψηφίων δυνάμενων να αναλάβουν αμέσως καθήκοντα είναι ικανός να δικαιολογήσει διάκριση με βάση τη γλώσσα. Αντιθέτως, το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε ότι ο σκοπός της προσλήψεως υπαλλήλων που κατέχουν τα υψηλότερα προσόντα ικανότητας, αποδόσεως και ακεραιότητας δεν μπορεί να δικαιολογήσει τέτοια διάκριση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα προσόντα αυτά είναι προφανώς ανεξάρτητα από τις γλωσσικές γνώσεις.

91. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά το άρθρο 28, στοιχείο στ′, του ΚΥΚ, οι γλωσσικές γνώσεις αποτελούν μία από τις προϋποθέσεις διορισμού στα θεσμικά όργανα. Θεωρεί επομένως ότι οι γνώσεις αυτές εμπεριέχονται στην απαίτηση περί «ικανότητας», κατά την έννοια του άρθρου 27 του ΚΥΚ.

92. Από γραμματικής απόψεως, ο όρος «ability» που χρησιμοποιείται στο αγγλικό κείμενο του άρθρου 27 μπορεί να νοηθεί ως η «κατοχή των μέσων ή των προσόντων να κάνει κανείς κάτι» (possession of the means or skill to do something) [25] ή ως η «δεξιότητα να κάνει κάποιος κάτι» (competence in doing something) [26]. Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτός ο όρος «ικανότητα» (ability), δηλαδή ως συνδεόμενος με τη «δεξιότητα» (competence) ή με τα προσόντα κάποιου «να κάνει» (to do) κάτι, επιβεβαιώνεται επίσης από άλλες γλωσσικές αποδόσεις του ΚΥΚ, οι οποίες χρησιμοποιούν τους όρους «compétence» [27] (στο γαλλικό κείμενο), «Befähigung» [28] (στο γερμανικό κείμενο), «competenza» [29] (στο ιταλικό κείμενο), «competencia» [30] (στο ισπανικό κείμενο) ή «způsobilost» [31] (στο τσεχικό κείμενο).

93. Το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας «ικανότητα» που χρησιμοποιεί το άρθρο 27 μπορεί επίσης να προσδιοριστεί, από συστηματικής απόψεως, υπό το πρίσμα του άρθρου 28 του ΚΥΚ. Το άρθρο 28 του ΚΥΚ καθορίζει τους «όρους» για τον διορισμό ενός υπαλλήλου, συμπεριλαμβανομένου, στο στοιχείο στ′, του όρου ο υποψήφιος να «αποδεικνύει ότι διαθέτει σε βάθος γνώση μιας από τις γλώσσες της Ένωσης και ικανοποιητική γνώση άλλης γλώσσας της Ένωσης, στο μέτρο που είναι αναγκαίο για τα καθήκοντα που καλείται να ασκήσει».

94. Ωστόσο, το άρθρο 28 αποτελεί κράμα διαφορετικών στοιχείων. Ορισμένα από αυτά τα στοιχεία μπορούν να χαρακτηριστούν ως όροι «επιλεξιμότητας», όπως ο όρος να είναι ο διοριζόμενος υπάλληλος υπήκοος ενός από τα κράτη μέλη και να απολαύει των πολιτικών του δικαιωμάτων (στοιχείο α′), να έχει τακτοποιήσει τις στρατολογικές υποχρεώσεις του (στοιχείο β′), και να πληροί τους όρους υγείας που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του (στοιχείο ε′). Αντιθέτως, άλλα στοιχεία προφανώς αποτελούν όρους σχετικά με τη «δεξιότητα» του υπαλλήλου, όπως το να παρέχει τα εχέγγυα ήθους που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων του (στοιχείο γ′) ή να έχει επιτύχει σε διαγωνισμό βάσει τίτλων, κατόπιν εξετάσεων ή βάσει τίτλων και εξετάσεων (στοιχείο δ′).

25 *Concise Oxford English Dictionary*, 11η έκδ., επιμέλεια Soanes, C. και Stevenson, A., Oxford University Press, Οξφόρδη, 2004.

26 *Ηλεκτρονικό λεξικό Merriam-Webster* (διαθέσιμο στη διεύθυνση https://www.merriam-webster.com).

27 «Capacité reconnue en telle ou telle matière en raison de connaissances possédées et qui donne le droit d'en juger», *Le petit Larousse illustré*, Larousse, Παρίσι, 2011.

28 «Das Befähigtsein; Eignung; Tauglichkeit; Begabung»: *Duden. Deutches Universalwörterbuch*, 6η έκδ., Dudenverlag, Mannheim, Λειψία, Βιέννη, Ζυρίχη, 2006.

29 «L'essere competente», ενώ ως «competente» ορίζεται εκείνος «che ha la capacità, le qualità, le conoscenze, l'esperienza necessarie a fare bene qualcosa, a ben valutare, giudicare e sim.; esperto»: *Dizionario italiano Garzanti*, Garzanti Linguistica, Μιλάνο, 2005.

30 «Pericia, aptitud o idoneidad para hacer algo o intervenir en un asunto determinado»: *Diccionario de la lengua española*, 23η έκδ., Real Academia Española, Espasa Libros, Βαρκελώνη, 2014.

31 Το *Slovník spisovné češtiny*, 4η έκδ., Akademia, 2009, ορίζει τον όρο «způsobilý» ως «mající k něčemu potřebné schopnosti, předpoklady».

95. Δεδομένου αυτού του κράματος διαφορετικών στοιχείων, φρονώ ότι ελάχιστα, αν όχι μηδαμινά, σαφή συμπεράσματα μπορούν να συναχθούν από την ως άνω συστηματική ερμηνεία και από τη σχέση μεταξύ των άρθρων 27 και 28 του ΚΥΚ, προκειμένου να διατυπωθεί άποψη περί του αν η γλώσσα πρέπει να θεωρηθεί «γνώση» ή «ικανότητα» κατά την έννοια του άρθρου 27 του ΚΥΚ.

96. Επιπλέον, δεν μπορούν να συναχθούν σαφείς κατευθυντήριες γραμμές ως προς το ζήτημα αυτό από τη σκέψη 94 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής I, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι εναπόκειται στα θεσμικά όργανα «να προβούν σε στάθμιση μεταξύ του θεμιτού σκοπού που δικαιολογεί τον περιορισμό του αριθμού των γλωσσών του διαγωνισμού και του σκοπού να εξευρεθούν οι υποψήφιοι με τα υψηλότερα προσόντα [δεξιότητας] (most competent candidates)» [32].

97. Τέλος, είναι επίσης σαφές ότι η κατανόηση της έννοιας «ικανότητα» όσον αφορά τις γλωσσικές γνώσεις, μπορεί να εξαρτάται σε ορισμένο βαθμό από το εκάστοτε πλαίσιο, λαμβανομένης υπόψη ιδίως της προκηρυχθείσας θέσεως. Παραδείγματος χάριν, στην περίπτωση μιας θέσεως μεταφραστή, διερμηνέα ή γλωσσομαθή νομικού, οι γλωσσικές γνώσεις θα μπορούν πιο εύκολα να ενταχθούν στην έννοια της «ικανότητας» ή της «δεξιότητας» από ό,τι για άλλες θέσεις στις οποίες οι γλωσσικές γνώσεις δεν είναι τόσο καθοριστικής σημασίας [33].

98. Προσωπικά θα μπορούσα χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, βάσει της συνήθους έννοιας των χρησιμοποιούμενων λέξεων, να υπαγάγω τις γλωσσικές γνώσεις στην έννοια της «ικανότητας» κατά το άρθρο 27 του ΚΥΚ [34]. Ωστόσο, έχω μεγαλύτερη δυσκολία να αντιληφθώ γιατί η περιλαμβανόμενη στη σκέψη 106 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως επικουρική διαπίστωση στο πλαίσιο του συλλογισμού του Γενικού Δικαστηρίου θα πρέπει να θεωρηθεί ως ιδιαίτερης σημασίας στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως. Κατά την άποψή μου, ακόμη και αν το Δικαστήριο κρίνει ότι η γνώση ορισμένης γλώσσας, όπως επιβάλλει το άρθρο 28, στοιχείο στ′, δεν μπορεί να θεωρηθεί «ικανότητα» κατά την έννοια του άρθρου 27 του ΚΥΚ, η κρίση αυτή δεν θα καταλήξει σε καμία περίπτωση στην αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως [35].

99. Πράγματι, οι επίδικες προκηρύξεις ακυρώθηκαν κυρίως για μη επαρκή αιτιολογία του περιορισμού της επιλογής της δεύτερης γλώσσας. Ωστόσο, η σκέψη 106 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν αφορά αυτό το ζήτημα. Επομένως, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως είναι αλυσιτελές.

32 Θεωρώ ότι, ως προς την ουσία του ισχυρισμού, η φράση «the most competent candidates» (υποψήφιοι με τα υψηλότερα προσόντα δεξιότητας) έχει μάλλον τη σημασία «the candidates having the highest standard of ability» (υποψήφιοι που διαθέτουν τα πιο υψηλά προσόντα ικανότητας), δεδομένου ότι στις λοιπές γλωσσικές αποδόσεις της αποφάσεως, το Δικαστήριο χρησιμοποίησε την ίδια διατύπωση που ακολουθεί η αντίστοιχη γλωσσική έκδοση του άρθρου 27 του ΚΥΚ (παραδείγματος χάριν, «ayant les plus hautes qualités de compétence» στο γαλλικό κείμενο της αποφάσεως, ή «dotati delle più alte qualità di competenza» στην ιταλική γλώσσα, που ήταν η γλώσσα της διαδικασίας).

33 Βλ., συναφώς, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, Ιταλία κατά Επιτροπής (T-510/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:1001, σκέψη 102).

34 Ωστόσο, ακόμη και αν οι γλωσσικές γνώσεις μπορούν να θεωρηθούν ως ικανότητα που πρέπει να αξιολογείται κατά τη στιγμή του διορισμού του υπαλλήλου, δεν αποτελούν βεβαίως μια ικανότητα που πρέπει να αξιολογείται αποκλειστικά κατά το χρονικό αυτό σημείο. Αυτό αποδεικνύεται από το άρθρο 45, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, κατά το οποίο οι υπάλληλοι υποχρεούνται να αποδεικνύουν, πριν από την πρώτη μετά την πρόσληψη προαγωγή τους την ικανότητά τους να ασκούν τα καθήκοντά τους σε μια τρίτη γλώσσα. Οι γλωσσικές γνώσεις, επομένως, αποτελούν ικανότητα που μπορεί να αποκτηθεί. Ωστόσο, αυτό από μόνο του δεν αποκλείει τη δυνατότητα να αξιολογούνται οι γλώσσες στο πλαίσιο ενός διαγωνισμού: πράγματι, όπως επισήμανε το Δικαστήριο στη σκέψη 97 της προαναφερθείσας αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής I, «εναπόκειται […] στα θεσμικά όργανα *να προβούν σε στάθμιση μεταξύ του θεμιτού σκοπού ο οποίος δικαιολογεί τον περιορισμό του αριθμού των γλωσσών των διαγωνισμών* και των δυνατοτήτων εκμαθήσεως, εντός των θεσμικών οργάνων, από τους προσληφθέντες υπαλλήλους των γλωσσών που είναι αναγκαίες προς το συμφέρον της υπηρεσίας» (η υπογράμμιση δική μου).

35 Κατά τη γνώμη μου, το κρίσιμο ζήτημα που σχετίζεται με τη σκέψη 106 της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου θα ήταν μάλλον τι (είδους αντικειμενικούς και εύλογους) λόγους μπορεί πράγματι να επικαλεστεί κανείς για την επιβολή περιορισμών σχετικά με τις γλώσσες στη διαδικασία προσλήψεως καθώς και τη συστηματική σύνδεση μεταξύ του άρθρου 27 και του άρθρου 1δ, παράγραφος 6, του ΚΥΚ. Εντούτοις, τα ζητήματα αυτά δεν προβάλλονται με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως.

2. Επί του δεύτερου και του τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως: το εύρος και η ένταση του ελέγχου της νομιμότητας των προκηρύξεων των διαγωνισμών

100. Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή αμφισβητεί τις παραμέτρους ή τα κριτήρια που χρησιμοποίησε το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 107 έως 117 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, για τον έλεγχο της νομιμότητας των προκηρύξεων των διαγωνισμών. Ισχυρίζεται ότι η απόφαση στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του εύρους της διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει η EPSO για τον καθορισμό των κριτηρίων ικανότητας που πρέπει να πληρούν οι υποψήφιοι. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η μόνη προϋπόθεση που έθεσε το Δικαστήριο, στη σκέψη 90 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής I, είναι ότι «τυχόν κανόνες οι οποίοι περιορίζουν την επιλογή της δεύτερης γλώσσας πρέπει να προβλέπουν *σαφή, αντικειμενικά και προβλέψιμα κριτήρια* προκειμένου οι υποψήφιοι να γνωρίζουν, αρκετό χρόνο πριν, ποιες γλωσσικές απαιτήσεις ισχύουν, ώστε να μπορούν να προετοιμαστούν για τους διαγωνισμούς υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες» (η υπογράμμιση δική μου). Ωστόσο, αυτό δεν δικαιολογεί τη διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, στη σκέψη 152 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η EPSO θα έπρεπε να ορίσει «συγκεκριμένα και επαληθεύσιμα» στοιχεία.

101. Με το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή διατυπώνει επίσης αιτιάσεις ως προς την ένταση του ελέγχου που διενήργησε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 120 έως 144 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Φρονεί ότι το Γενικό Δικαστήριο, εκτιμώντας τα στοιχεία που προέβαλε η Επιτροπή και καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω στοιχεία δεν ήταν ικανά να στηρίξουν τα επιχειρήματα υπέρ του περιορισμού της δεύτερης γλώσσας, υπερέβη τα όρια του δικαστικού ελέγχου και υποκατέστησε την κρίση της διοικήσεως με τη δική του.

102. Η Επιτροπή, με το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπερέβη τα όρια του δικαστικού ελέγχου και, συνακόλουθα, δεν έλαβε υπόψη την ευρεία διακριτική ευχέρεια που διαθέτει η EPSO κατά τον καθορισμό, για λογαριασμό των θεσμικών οργάνων, των κριτηρίων της (γλωσσικής) ικανότητας που πρέπει να πληρούν οι υποψήφιοι.

103. Διαφωνώ.

104. Πρέπει να υπομνησθεί εκ προοιμίου ότι ο πρωτοβάθμιος έλεγχος από τα δικαστήρια της Ένωσης αποτελεί δικαστικό έλεγχο *πλήρους εκτάσεως*. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, ο έλεγχος νομιμότητας κατ' άρθρο 263 ΣΛΕΕ συνεπάγεται τον έλεγχο τόσο των νομικών όσο και των πραγματικών ζητημάτων, όπερ σημαίνει ότι το αρμόδιο δικαστήριο της Ένωσης έχει την εξουσία, *μεταξύ άλλων*, να προβαίνει σε εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων[36]. Ως εκ τούτου, όλα τα πραγματικά στοιχεία που προβάλλει ένα θεσμικό όργανο προς στήριξη της αποφάσεώς του μπορούν να αξιολογηθούν από το Γενικό Δικαστήριο.

105. Πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί ότι η πλειονότητα των σχετικών με τον περιορισμό της δεύτερης γλώσσας λόγων που διατυπώθηκαν στις επίδικες προκηρύξεις και στους γενικούς κανόνες, δηλαδή εκείνα τα στοιχεία αιτιολογήσεως που επέλεξε και προέκρινε η EPSO προς στήριξη της αποφάσεώς της, βασίζονται σε *εμπειρικές διαπιστώσεις*.

36 Βλ., παραδείγματος χάριν, απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Telefónica και Telefónica de España κατά Επιτροπής (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, σκέψη 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία)· βλ., επίσης, αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 2011, Χαλκόρ κατά Επιτροπής (C-386/10 P, EU:C:2011:815, σκέψη 67), και της 6ης Νοεμβρίου 2012, Otis κ.λπ. (C-199/11, EU:C:2012:684, σκέψη 63).

106. Μεταξύ άλλων στοιχείων, οι επίδικες προκηρύξεις αναφέρουν [37] ότι η μακροχρόνια πρακτική «των θεσμικών οργάνων της Ένωσης όσον αφορά τις γλώσσες που χρησιμοποιούνται για την εσωτερική επικοινωνία, καθώς και οι ανάγκες των υπηρεσιών από πλευράς εξωτερικής επικοινωνίας και χειρισμού υποθέσεων, έχουν συντελέσει ώστε η αγγλική, η γαλλική και η γερμανική να είναι οι ευρύτερα χρησιμοποιούμενες γλώσσες». Οι εν λόγω προκηρύξεις προσθέτουν ότι αυτές είναι «οι πλέον διαδεδομένες δεύτερες γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αυτές που μελετώνται περισσότερο ως δεύτερες γλώσσες». Σύμφωνα με τις ίδιες προκηρύξεις, ο περιορισμός των γλωσσών που χρησιμοποιούνται στα κέντρα αξιολογήσεως, εντός των οποίων αξιολογούνται συγκεκριμένες δεξιότητες, «επιτρέπει […] στα θεσμικά όργανα της ΕΕ να εκτιμήσουν την ικανότητα των υποψηφίων να αναλάβουν αμέσως καθήκοντα σε ένα περιβάλλον που αντιστοιχεί σε μεγάλο βαθμό με αυτό στο οποίο θα κληθούν να εργασθούν».

107. Οι γενικοί κανόνες, καθώς και οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές που προσαρτώνται σε αυτούς, περιλαμβάνουν κυρίως παρόμοιους δικαιολογητικούς λόγους, οι οποίοι είναι επίσης εμπειρικής φύσεως. Επιπλέον, οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές παραθέτουν περαιτέρω στοιχεία, όπως η επισήμανση ότι η αγγλική, η γαλλική και η γερμανική χρησιμοποιούνται κατά παράδοση «στις συνεδριάσεις των μελών των θεσμικών οργάνων». Υποστηρίζουν ότι το γεγονός ότι είναι «οι γλώσσες που χρησιμοποιούνται περισσότερο στην εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία […] επιβεβαιώνεται από τις στατιστικές σχετικά με τις γλώσσες σύνταξης των κειμένων που μεταφράζονται από τις μεταφραστικές υπηρεσίες των θεσμικών οργάνων». Αυτή η επιλογή των γλωσσών «δικαιολογείται από τη φύση των δοκιμασιών», οι οποίες είναι «[μέθοδοι] αξιολόγησης που βασίζονται στις δεξιότητες». Οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές επισημαίνουν επίσης ότι οι τρεις αυτές γλώσσες, πέραν του ότι συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό εκμαθήσεως ως ξένες γλώσσες, είναι αυτές «που ο κόσμος θεωρεί πιο χρήσιμες». Τέλος, οι προσφεύγουσες επικαλούνται στατιστικές σύμφωνα με τις οποίες οι γλώσσες αυτές αποτελούν τις δεύτερες γλώσσες που επέλεξαν περισσότερο οι υποψήφιοι σε διαγωνισμούς που διενεργήθηκαν το 2005 και το 2010.

108. Από τη φύση τους, οι ως άνω εκτιμήσεις αποτελούν εμπειρικές διαπιστώσεις που μπορούν, και εφόσον προβάλλονται ως αιτιολογία για μια συγκεκριμένη διοικητική απόφαση οφείλουν, να υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο εάν αμφισβητηθούν ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης. Έχω, επομένως, την άποψη ότι το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο προβαίνοντας σε αξιολόγηση των εν λόγω εμπειρικών διαπιστώσεων, οι οποίες περιλαμβάνονται στις επίδικες προκηρύξεις, στους γενικούς κανόνες και στις γενικές κατευθυντήριες γραμμές.

109. Ούτε, άλλωστε, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο εξετάζοντας περαιτέρω αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή κατά την πρωτόδικη διαδικασία, και πάλι υπό τη μορφή εμπειρικών διαπιστώσεων. Με τους πρόσθετους αυτούς ισχυρισμούς, η Επιτροπή διατείνεται ότι η αγγλική, η γαλλική και η γερμανική γλώσσα είναι: (I) οι τρεις κύριες γλώσσες των συσκέψεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης· (II) οι γλώσσες προς τις οποίες η Γενική Διεύθυνση Μετάφρασης του οργάνου αυτού μεταφράζει το σύνολο σχεδόν των εγγράφων· (III) οι περισσότερο ομιλούμενες γλώσσες από τους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό· και (IV) οι γλώσσες με το μεγαλύτερο ποσοστό εκμαθήσεως και χρήσεως ως ξένες γλώσσες στα κράτη μέλη. Η εκτίμηση τέτοιων εμπειρικών διαπιστώσεων υπό το πρίσμα των προσκομιζόμενων από τους διαδίκους αποδεικτικών στοιχείων είναι ακριβώς αυτό που οφείλουν να πράττουν τα δικαστήρια της Ένωσης στην πρωτόδικη διαδικασία [38].

37 Για το πλήρες κείμενο της αιτιολογήσεως που παρέχεται στη προκήρυξη του γενικού διαγωνισμού, βλ. σημείο 24 των παρουσών προτάσεων. Η αντίστοιχη ενότητα της προκηρύξεως του διαγωνισμού για την προστασία των δεδομένων έχει κατ' ουσίαν πανομοιότυπη διατύπωση.

38 Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Telefónica και Telefónica de España κατά Επιτροπής (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, σκέψη 56 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), «ο δικαστής της Ένωσης πρέπει να προβαίνει στον έλεγχο νομιμότητας βάσει των στοιχείων που έχει προσκομίσει ο προσφεύγων προς στήριξη των προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως και δεν μπορεί να επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια την οποία έχει η Επιτροπή όσον αφορά την εκτίμηση των στοιχείων αυτών προκειμένου να παραιτηθεί της ασκήσεως εμπεριστατωμένου ελέγχου τόσο των νομικών όσο και των πραγματικών στοιχείων».

110. Φρονώ ότι κατά την ερμηνεία της έννοιας «διακριτική ευχέρεια» η Επιτροπή συγχέει δύο διαφορετικά ζητήματα: το γεγονός ότι τα θεσμικά όργανα είναι ελεύθερα, εντός των ορίων της νομιμότητας, να επιλέξουν τι επιθυμούν να πράξουν, τον τρόπο με τον οποίο επιθυμούν να το επιτύχουν, και τους λόγους που επιθυμούν στη συνέχεια να επικαλεστούν δημοσίως για την απόφαση αυτή δεν σημαίνει, βεβαίως, ότι, αφ' ης στιγμής προβούν στις εν λόγω επιλογές, η αιτιολογία καθίσταται ανέλεγκτη.

111. Η (ευρεία) διακριτική ευχέρεια συνεπάγεται, κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ορισμένα περιθώρια ευελιξίας όσον αφορά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και τη συναγωγή συμπερασμάτων από τα περιστατικά αυτά, ιδίως εκείνα που είναι εξόχως τεχνικής ή πολιτικής φύσεως[39]. Ωστόσο, όπως έχει επιβεβαιώσει το Δικαστήριο σε σχέση με ορισμένους τομείς του ουσιαστικού δικαίου, όπως το δίκαιο του ανταγωνισμού[40], οι κρατικές ενισχύσεις[41], ή η κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας[42], το γεγονός ότι η διοίκηση διαθέτει διακριτική ευχέρεια δεν συνεπάγεται ότι οι εμπειρικές διαπιστώσεις και οι εκτιμήσεις βάσει των οποίων έχει ληφθεί ορισμένη απόφαση σε αυτούς τους τομείς δεν υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, ιδίως δε σε έλεγχο του κατά πόσον τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων στηρίζεται η προσβαλλόμενη απόφαση είναι αληθή και κατά πόσον καθιστούν δυνατή τη σχετική κρίση της διοικήσεως. Τέλος, υπάρχουν και άλλοι τομείς, όπως οι μεταφορές[43] ή η γεωργία[44], όπου η αναγνωριζόμενη ευρεία διακριτική ευχέρεια σημαίνει όντως ότι μπορεί εύλογα να υποστηριχθεί ότι η ένταση του ελέγχου είναι χαμηλότερη. Στους τομείς αυτούς, ο δικαστής της Ένωσης ελέγχει μόνον αν η άσκηση της ευχέρειας αυτής βαρύνεται με πρόδηλη πλάνη ή συνιστά κατάχρηση εξουσίας ή αν το οικείο θεσμικό όργανο υπερέβη προδήλως τα όρια της διακριτικής του ευχέρειας. Ωστόσο, ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις, ο έλεγχος ουδόλως αποκλείεται.

112. Εν συνόψει, η διακριτική ευχέρεια που διέθετε η διοίκηση στην υπό κρίση υπόθεση ασφαλώς περιελάμβανε την επιλογή της ως προς το αν και πώς ενδεχομένως θα περιόριζε τη χρήση της δεύτερης γλώσσας στους διαγωνισμούς. Περιελάμβανε επίσης την επιλογή του είδους των επιχειρημάτων που θα προβάλλονταν σε σχέση με τους ενδεχόμενους περιορισμούς αυτού του είδους[45]. Ωστόσο, αφ' ης στιγμής η EPSO αποφάσισε να αιτιολογήσει μια συγκεκριμένη επιλογή δεύτερων γλωσσών βάσει μιας σειράς εμπειρικών διαπιστώσεων σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο οι γλώσσες αυτές έχουν χρησιμοποιηθεί και χρησιμοποιούνται στην Ευρώπη, τόσο εντός των θεσμικών οργάνων όσο και εκτός αυτών, αυτού του είδους οι διαπιστώσεις, οι οποίες εκτίθενται στις επίδικες προκηρύξεις, στους γενικούς κανόνες και στις γενικές κατευθυντήριες γραμμές, υπόκεινται στον πλήρη έλεγχο των δικαστηρίων της Ένωσης. Κατά τη διενέργεια αυτού του ελέγχου, το Γενικό Δικαστήριο σε καμία περίπτωση δεν υποκατέστησε την εκτίμηση της διοικήσεως με τη δίκη του: απλώς εξέτασε τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν προς στήριξη της εκτιμήσεως αυτής από τη διοίκηση.

39 Βλ., παραδείγματος χάριν, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Léger στην υπόθεση Rica Foods κατά Επιτροπής (C-40/03 P, EU:C:2005:93, σημεία 45 έως 49).

40 Βλ. απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2005, Επιτροπή κατά Tetra Laval (C-12/03 P, EU:C:2005:87, σκέψη 39)· βλ., επίσης, αποφάσεις της 8ης Δεκεμβρίου 2011, Χαλκόρ κατά Επιτροπής (C-386/10 P, EU:C:2011:815, σκέψη 54), καθώς και της 10ης Ιουλίου 2014, Telefónica και Telefónica de España κατά Επιτροπής (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, σκέψη 54).

41 Παραδείγματος χάριν, απόφαση της 8ης Μαΐου 2003, Ιταλία και SIM 2 Multimedia κατά Επιτροπής (C-328/99 και C-399/00, EU:C:2003:252, σκέψη 39).

42 Παραδείγματος χάριν, απόφαση της 21ης Απριλίου 2015, Anbouba κατά Συμβουλίου (C-605/13 P, EU:C:2015:248, σκέψεις 41 και 45).

43 Παραδείγματος χάριν, απόφαση της 16ης Απριλίου 1991, Schiocchet κατά Επιτροπής (C-354/89, EU:C:1991:149, σκέψη 14).

44 Βλ., παραδείγματος χάριν, απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2001, Κάτω Χώρες κατά Συμβουλίου (C-301/97, EU:C:2001:621, σκέψη 74 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

45 Μπορεί να υπομνησθεί εκ νέου ότι η απαίτηση που έθεσε το Δικαστήριο στην απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής I (σημείο 85 των παρουσών προτάσεων) ήταν ότι πρέπει να υπάρχουν σαφή, αντικειμενικά και προβλέψιμα κριτήρια τα οποία πρέπει να γνωρίζουν εκ των προτέρων οι υποψήφιοι. Δεν αναφέρθηκε τίποτα όσον αφορά το ποια επιχειρήματα μπορούν να προβληθούν για τον καθορισμό τέτοιων κριτηρίων.

113. Θα ήθελα να τονίσω ότι τα ανωτέρω δεν σημαίνουν κατ' ανάγκη ότι συμφωνώ με όλες τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο της ενδελεχούς και εμπεριστατωμένης εκτιμήσεως των επιχειρημάτων που προέβαλε η Επιτροπή. Κάτι τέτοιο δεν είναι, εξάλλου, απαραίτητο, δεδομένου ότι η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών αποτελεί πράγματι καθήκον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου [46]. Συμφωνώ πάντως με την εν γένει έκβαση της υποθέσεως υπό την έννοια της ακυρώσεως των επίδικων προκηρύξεων.

114. Μπορεί να προστεθεί, επικουρικώς, ότι το ίδιο αποτέλεσμα θα μπορούσε πράγματι να επιτευχθεί ακόμη και εάν διεξαγόταν ένας έλεγχος χαμηλότερης εντάσεως, όπως προτείνει η Επιτροπή (quod non). Γεγονός πάντως είναι ότι, εξεταζόμενες από κοινού, οι επιμέρους απόψεις που ανέπτυξε η EPSO κινούνται απλώς προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Είναι, ως εκ τούτου, ανακόλουθες όσον αφορά τον ακριβή περιορισμό της δεύτερης γλώσσας του διαγωνισμού στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική, ενώ στο επίπεδο των εμπειρικών διαπιστώσεων υποδεικνύουν ακριβώς και πάντα τις τρεις συγκεκριμένες γλώσσες. Ορισμένα από τα αυτά επιχειρήματα δικαιολογούν την επιλογή μίας από αυτές τις γλώσσες (αγγλική), ενώ άλλα δικαιολογούν την επιλογή περισσοτέρων της μίας γλωσσών, αλλά όχι πάντα των ίδιων.

115. Ως εκ τούτου, φρονώ ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν υπερέβη τα όρια του δικαστικού ελέγχου κατά την εκτίμηση των εμπειρικών διαπιστώσεων υπό το πρίσμα των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίσθηκαν προς στήριξή τους. Κατά συνέπεια, το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμα.

Δ. Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως: ο περιορισμός των γλωσσών επικοινωνίας μεταξύ των υποψηφίων και της EPSO –η σχέση μεταξύ του κανονισμού 1 και του ΚΥΚ

116. Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του άρθρου 2 του κανονισμού 1, όσον αφορά το ζήτημα κατά πόσον ο περιορισμός των γλωσσών επικοινωνίας μεταξύ των υποψηφίων και της EPSO συνιστά δυσμενή διάκριση. Η Επιτροπή βάλλει κατά της ερμηνείας, με τις σκέψεις 183 έως 185 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής Ι. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή θεωρεί ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έπρεπε να συναγάγει από τις σκέψεις 68 και 69 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής Ι ότι ο κανονισμός 1 εφαρμόζεται στους υποψηφίους. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι σκέψεις αυτές αφορούσαν την υποχρέωση δημοσιεύσεως των προκηρύξεων στην Επίσημη Εφημερίδα σε όλες τις επίσημες γλώσσες. Το άρθρο 1δ του ΚΥΚ είναι εφαρμοστέο εν προκειμένω και, ως εκ τούτου, αποτελεί τη νομική βάση για τον περιορισμό των γλωσσών επικοινωνίας μεταξύ των υποψηφίων και της EPSO.

117. Ως εκ τούτου, ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως εγείρει, κατ' ουσίαν, το ζήτημα κατά πόσον εφαρμόζεται ο ΚΥΚ σε υποψηφίους διαγωνισμού και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, από ποιο χρονικό σημείο. Ωστόσο, προκειμένου να δοθεί απάντηση σχετικώς, ένα γενικότερο ζήτημα πρέπει να εξετασθεί πρώτο: ποια είναι η σχέση μεταξύ του κανονισμού 1 και του ΚΥΚ;

118. Στο παρόν τμήμα, θα εξετάσω καταρχάς τα επιχειρήματα των διαδίκων όσον αφορά την εφαρμογή καθενός από αυτούς τους κανονισμούς επί των υποψηφίων σε ορισμένο διαγωνισμό (1), πριν διευκρινίσω με ποιον τρόπο θεωρώ ότι πρέπει να ερμηνευθούν οι σκέψεις 68 και 69 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής Ι (2). Στη συνέχεια, θα εξετάσω το πεδίο εφαρμογής του ΚΥΚ (3) και θα υποστηρίξω ότι εφαρμόζεται επί των υποψηφίων αφ' ης στιγμής υποβάλουν αίτηση για ένα

46 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα, το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να διαπιστώνει και να εκτιμά τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά και να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία. Η εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών και αποδεικτικών στοιχείων δεν συνιστά, συνεπώς, υπό την επιφύλαξη της ενδεχόμενης παραμορφώσεώς τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, αυτό καθεαυτό, στον έλεγχο του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της εξετάσεως αιτήσεως αναιρέσεως: βλ., παραδείγματος χάριν, αποφάσεις της 28ης Ιουνίου 2005, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψη 177), και της 28ης Φεβρουαρίου 2018, mobile.de κατά EUIPO (C-418/16 P, EU:C:2018:128, σκέψη 65).

συγκεκριμένο διαγωνισμό (4). Ωστόσο, ο κανονισμός 1, ως το γενικό νομοθετικό πλαίσιο για τις γλώσσες, διατηρεί κάποιο ρόλο τόσο στο πλαίσιο των διαγωνισμών όσο και σε μεταγενέστερο στάδιο (5). Οι διαπιστώσεις αυτές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως της Επιτροπής είναι βάσιμος. Ωστόσο, δεδομένου ότι το γεγονός αυτό δεν επηρεάζει την έκβαση της υποθέσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, θα πρότεινα στο Δικαστήριο να προβεί σε (περιοριζόμενη στο πλαίσιο του τέταρτου λόγου αναιρέσεως) υποκατάσταση της αιτιολογίας του Γενικού Δικαστηρίου (6).

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων σχετικά με τους κανόνες που εφαρμόζονται επί των υποψηφίων

119. Η Επιτροπή υποστήριξε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι, κατά το χρονικό σημείο δημοσιεύσεως ορισμένης προκηρύξεως διαγωνισμού στην Επίσημη Εφημερίδα, ο κανονισμός 1 και ο ΚΥΚ εφαρμόζονται *σωρευτικά*. Τούτο δικαιολογείται από το γεγονός ότι, αφενός, ο ΚΥΚ προβλέπει ότι οι προκηρύξεις των γενικών διαγωνισμών πρέπει να δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα και, αφετέρου, ο κανονισμός 1 προβλέπει ότι η Επίσημη Εφημερίδα πρέπει να δημοσιεύεται σε (όλες) τις επίσημες γλώσσες. Ωστόσο, η Επιτροπή επισήμανε περαιτέρω ότι, μετά την υποβολή της αιτήσεως από τον υποψήφιο, ο κανονισμός 1 παύει να εφαρμόζεται σε αυτόν και ο υποψήφιος υπόκειται πλέον μόνο στις διατάξεις του ΚΥΚ.

120. Αντιθέτως, η Ιταλική Δημοκρατία και το Βασίλειο της Ισπανίας υποστήριξαν ότι οι διαγωνισμοί διέπονται μόνον από τον κανονισμό 1. Ο ΚΥΚ καθίσταται εφαρμοστέος σε μεταγενέστερη ημερομηνία, την οποία δεν προσδιόρισαν οι δύο αυτοί διάδικοι, αλλά, εν πάση περιπτώσει, δεν ισχύει για τους υποψηφίους, οι οποίοι υπόκεινται, επομένως, μόνο στον κανονισμό 1. Κατά συνέπεια, μπορώ λογικά να συμπεράνω ότι, βάσει αυτής της απόψεως, ολόκληρη η διαδικασία επιλογής θα πρέπει να διέπεται από τον κανονισμό 1 και ο ΚΥΚ θα τεθεί σε εφαρμογή μόνον όταν ο υπάλληλος αρχίσει να εκτελεί τα καθήκοντά του.

2. Η απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής Ι

121. Καταρχάς, λαμβανομένων υπόψη των επιχειρημάτων που ανέπτυξε η Επιτροπή προς στήριξη του συγκεκριμένου λόγου αναιρέσεως, είναι σημαντικό να αποσαφηνιστεί το νόημα και το περιεχόμενο των διαπιστώσεων του Δικαστηρίου στις σκέψεις 68 και 69 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής Ι. Στη σκέψη 68, το Δικαστήριο έκρινε ότι, ελλείψει ειδικών κανόνων θεσπισθέντων, ιδίως, δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 1, από καμία διάταξη «δεν προκύπτει ότι οι σχέσεις μεταξύ [των] θεσμικών οργάνων και των υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού τους εξαιρούνται εντελώς από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1». Στη σκέψη 69, το Δικαστήριο πρόσθεσε: «[τ]ο ίδιο ισχύει κατά μείζονα λόγο όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των υποψηφίων σε γενικό διαγωνισμό οι οποίοι καταρχήν δεν είναι υπάλληλοι ούτε ανήκουν στο λοιπό προσωπικό».

122. Προκειμένου να εκτιμηθεί το νόημα και το περιεχόμενο αυτών των κρίσεων, και ιδίως της σκέψεως 69, είναι σημαντικό να ενταχθούν στο πλαίσιο του αντίστοιχου τμήματος του σκεπτικού του Δικαστηρίου εντός του οποίου διατυπώθηκαν. Στην απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής Ι, το Δικαστήριο εξέτασε την υποχρέωση *δημοσιεύσεως* των προκηρύξεων διαγωνισμών, στο πλαίσιο υποθέσεως στην οποία οι επίδικες προκηρύξεις των διαγωνισμών είχαν δημοσιευθεί πλήρως μόνο στην αγγλική, τη γαλλική και τη γερμανική έκδοση της Επίσημης Εφημερίδας. Η κρίση του Δικαστηρίου επί της εφαρμογής του κανονισμού 1 σε υποψηφίους γενικού διαγωνισμού διατυπώθηκε, συνεπώς, σε σχέση με την υποχρέωση δημοσιεύσεως των προκηρύξεων διαγωνισμών και δεν αφορούσε την επιλογή της δεύτερης γλώσσας, η οποία εξετάστηκε σε διαφορετικό τμήμα της αποφάσεως (σκέψεις 79 επ.).

123. Επιπλέον, κατά την άποψή μου, το βασικό επιχείρημα σε σχέση με το νομικό ζήτημα αυτό ουδόλως διατυπώθηκε στη σκέψη 69 της αποφάσεως που αφορά την υπαγωγή των υποψηφίων σε γενικούς διαγωνισμούς στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1. Αντιθέτως, το καθοριστικό επιχείρημα για τη διαπίστωση του Δικαστηρίου σε σχέση με την υποχρέωση δημοσιεύσεως προκηρύξεων στην Επίσημη Εφημερίδα (κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ) σε όλες τις επίσημες γλώσσες (όπως απαιτείται από το άρθρο 5 του κανονισμού 1), περιλαμβάνεται στις σκέψεις 70 και 71 της αποφάσεως.

124. Κατά συνέπεια, το συμπέρασμα που συνάγεται από την απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής Ι είναι ότι οι προκηρύξεις διαγωνισμών πρέπει να δημοσιεύονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες. Είναι επίσης σαφές ότι ο κανονισμός 1 καθίσταται εφαρμοστέος σε αυτό ακριβώς το χρονικό σημείο και σε σχέση με τη δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα. Ωστόσο, θεωρώ ότι με την εν λόγω απόφαση δεν δόθηκε απάντηση στο ζήτημα του κατά πόσον οι υποψήφιοι διαγωνισμού υπόκεινται στον ΚΥΚ.

3. Εφαρμόζεται ο ΚΥΚ επί των υποψηφίων;

125. Προκειμένου να γίνει κατανοητή η σχέση μεταξύ του κανονισμού 1 και του ΚΥΚ, πρέπει να εξεταστεί πρώτα το πεδίο εφαρμογής και των δύο νομοθετημάτων.

126. Είναι απολύτως σαφές ότι ο κανονισμός 1 αποτελεί το γενικό καθεστώς που περιλαμβάνει τους καταρχήν ισχύοντες κανόνες οι οποίοι διέπουν τις γλώσσες των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το καθεστώς αυτό εξακολουθεί να ισχύει εκτός εάν και μέχρις ότου εισαχθεί ρητή παρέκκλιση.

127. Ωστόσο, το πεδίο εφαρμογής του ΚΥΚ είναι λιγότερο σαφές.

128. Αφενός, το άρθρο 1 του ΚΥΚ, αν ερμηνευθεί μεμονωμένα, μπορεί να παράσχει μια μάλλον ξεκάθαρη απάντηση. Ορίζει ότι ο ΚΥΚ «εφαρμόζεται στους υπαλλήλους της Ένωσης». Περαιτέρω, κατά το άρθρο 1α, παράγραφος 1, του ΚΥΚ, ως «υπάλληλος της Ένωσης» νοείται «κάθε πρόσωπο που έχει διορισθεί [...] σε μόνιμη θέση ενός από τα όργανα της Ένωσης».

129. Αφετέρου, άλλες διατάξεις του ΚΥΚ, καθώς και ορισμένες άλλες εκτιμήσεις συστηματικής φύσεως, καταλήγουν ενδεχομένως σε ένα διαφορετικό, πιθανόν λιγότερο απόλυτο συμπέρασμα.

130. Πρώτον, από απόψεως γραμματικής και συστηματικής ερμηνείας, μπορεί κάλλιστα να υποστηριχθεί ότι, ratione materiae, ο ΚΥΚ τυγχάνει εφαρμογής στη διαδικασία προσλήψεως. Ο ΚΥΚ περιέχει ένα (ολόκληρο) κεφάλαιο που επιγράφεται «Πρόσληψη», και συγκεκριμένα το κεφάλαιο Ι του τίτλου ΙΙΙ, το οποίο αποτελείται από τα άρθρα 27 έως 34. Το συγκεκριμένο κεφάλαιο δεν αφορά μόνο το τελικό στάδιο της διαδικασίας προσλήψεως, δηλαδή της διοικητικής διαδικασίας *διορισμού* του υπαλλήλου σε μια συγκεκριμένη θέση εντός θεσμικού οργάνου, αλλά προβλέπει επίσης, στο άρθρο 30, ότι η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή πρέπει να διορίζει επιτροπή *αξιολογήσεως* για κάθε διαγωνισμό. Επιπλέον, το παράρτημα ΙΙΙ του ΚΥΚ επιγράφεται «Διαδικασία διαγωνισμών» και περιέχει ένα πλήρες σύνολο κανόνων σχετικά με το εν λόγω ζήτημα. Σε αυτούς περιλαμβάνονται ο ορισμός της αρχής που είναι επιφορτισμένη με την απόφαση για την προκήρυξη του διαγωνισμού, το περιεχόμενο της προκηρύξεως του διαγωνισμού ή η υποχρέωση δημοσιεύσεως των προκηρύξεων διαγωνισμών στην Επίσημη Εφημερίδα (άρθρο 1)· οι υποχρεώσεις των υποψηφίων προκειμένου να υποβάλουν αίτηση (άρθρο 2)· η σύνθεση των εξεταστικών επιτροπών (άρθρο 3)· η διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται από τις εξεταστικές επιτροπές προκειμένου να συντάξουν τον κατάλογο των κατάλληλων υποψηφίων (άρθρο 5)· και ούτω καθεξής.

131. Δεύτερον, ο ΚΥΚ φαίνεται να τυγχάνει εφαρμογής επί των υποψηφίων επίσης όσον αφορά τα μέσα έννομης προστασίας. Για όποιο λόγο (κατά την υποκειμενική τους κρίση) θεωρούν σκόπιμο, οι υποψήφιοι έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν διοικητική ένταση στον διευθυντή της EPSO, ως αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής, βάσει του ΚΥΚ[47]. Επιπλέον, οι υποψήφιοι έχουν επίσης το δικαίωμα να προσφεύγουν ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης βάσει του άρθρου 270 ΣΛΕΕ (το οποίο προβλέπει ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο «επί οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων της, εντός των ορίων και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζει ο κανονισμός περί υπηρεσιακής κατάστασης των υπαλλήλων της Ένωσης») και του άρθρου 91 του ΚΥΚ[48]. Στον βαθμό που ο ΚΥΚ επιτρέπει να υποβάλλονται οι εν λόγω ενστάσεις και προσφυγές από «κάθε πρόσωπο που υπόκειται στον [ΚΥΚ]», παρίσταται εύλογο το συμπέρασμα ότι οι υποψήφιοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΥΚ.

132. Τρίτον, και ίσως το σημαντικότερο, η νομολογία του Δικαστηρίου επιβεβαιώνει ότι ο ΚΥΚ δεν εφαρμόζεται αποκλειστικά στους υπαλλήλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ούτε αποκλειστικά στο λοιπό προσωπικό των θεσμικών οργάνων και των λοιπών οργανισμών. Παραδείγματος χάριν, όσον αφορά την έννοια «κάθε πρόσωπο που υπόκειται στον [ΚΥΚ]», κατά τα άρθρα 90 και 91 του εν λόγω κανονισμού, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι διατάξεις αυτές «δεν εισάγουν διάκριση ανάλογα με το αν πρόκειται για προσφυγή ασκηθείσα από υπάλληλο ή από άλλο πρόσωπο που υπόκειται στον εν λόγω κανονισμό» και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης [ήταν] ratione personae αρμόδιο να εκδικάζει όχι μόνον προσφυγές που ασκούνται από υπαλλήλους, αλλά και εκείνες που ασκούνται από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο αναφέρεται στον ΚΥΚ»[49].

133. Στο ίδιο πνεύμα, η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη ratione personae αρμοδιότητα του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης, μολονότι έχει καταστεί πλέον άνευ αντικειμένου σε θεσμικό επίπεδο[50], εξακολουθεί να ασκεί επιρροή, καθόσον επιβεβαιώνει ότι οι υποψήφιοι διαγωνισμού μπορούν να ασκήσουν τις προσφυγές τους ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου βάσει του συνδυασμού των διατάξεων του άρθρου 270 ΣΛΕΕ και των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ[51], και όχι απαραίτητα βάσει άλλων, γενικότερων διατάξεων, όπως το άρθρο 263 ή το άρθρο 268 ΣΛΕΕ.

134. Εν ολίγοις, αφενός, πρέπει να ληφθεί υπόψη η μάλλον μεμονωμένη αναφορά την οποία κάνει το άρθρο 1 του ΚΥΚ και, αφετέρου, υφίστανται σοβαρά επιχειρήματα, από συστηματικής απόψεως, που αντλούνται από άλλες διατάξεις του ΚΥΚ από τις οποίες προκύπτει κάπως διαφορετικό συμπέρασμα, σε συνδυασμό με μια ευρύτερη συστηματική ερμηνεία.

135. Στο πλαίσιο αυτό, δεν μπορώ παρά να καταλήξω στο συμπέρασμα ότι ο ΚΥΚ εφαρμόζεται επί των υποψηφίων σε διαγωνισμό, στον βαθμό βεβαίως που περιέχει διατάξεις που μπορούν πράγματι να εφαρμοστούν στην κατάσταση των εν λόγω υποψηφίων.

47 Βλ. σημείο 3.4.4.1 των γενικών κανόνων, που αναφέρεται στο άρθρο 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, αν και φαίνεται ότι πρέπει να συνδυαστεί με το άρθρο 90γ, στον βαθμό που η EPSO είναι ένας διοργανικός φορέας στον οποίο πολλά θεσμικά όργανα έχουν αναθέσει την άσκηση ορισμένων από τις εξουσίες που ανατίθενται στην αρμόδια για τους διορισμούς αρχή, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Βλ., επίσης, άρθρο 4 της αποφάσεως 2002/620, το οποίο ορίζει ότι οι αιτήσεις και τα αιτήματα σχετικά με την άσκηση των ανατεθειμένων στην EPSO αρμοδιοτήτων πρέπει να υποβάλλονται στην EPSO κατ' εφαρμογήν του άρθρου 91α του ΚΥΚ. Θεωρώ ότι η ακριβής παραπομπή πρέπει να γίνεται στο άρθρο 90γ και όχι στο άρθρο 91α, δεδομένου ότι το πρώτο αναφέρεται σε «αιτήσεις και αιτήματα» ενώ το δεύτερο σε «προσφυγές» (στα δικαστήρια της Ένωσης).

48 Βλ. σημείο 3.4.4.2 των γενικών κανόνων. Για έναν πιο πρόσφατο διαγωνισμό, βλ. σημείο 4.3.2 του παραρτήματος ΙΙ της προκηρύξεως του γενικού διαγωνισμού 2018.

49 Απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, Επανεξέταση Missir Mamachi di Lusignano κατά Επιτροπής (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, σκέψη 33). Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο αναφέρθηκε στο άρθρο 73, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΚΥΚ, το οποίο μνημονεύει ρητώς τους «κατιόντες» και τους «ανιόντες» του υπαλλήλου, προκειμένου να θεμελιώσει τη ratione personae αρμοδιότητα του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης, στο πλαίσιο προσφυγής σχετικά με το ζήτημα αν ο πατέρας και τα τέκνα θανόντος υπαλλήλου είχαν δικαίωμα στις πληρωμές που διασφαλίζει το άρθρο 73 του ΚΥΚ. Βλ., επίσης, απόφαση της 16ης Μαΐου 2013, de Pretis Cagnodo και Trampuz de Pretis Cagnodo κατά Επιτροπής (F-104/10, EU:F:2013:64, σκέψη 51).

50 Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2016/1192 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 2016, για τη μεταβίβαση στο Γενικό Δικαστήριο της αρμοδιότητας εκδικάσεως σε πρώτο βαθμό των διαφορών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των υπαλλήλων της (ΕΕ 2016, L 200, σ. 137).

51 Στην απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2015, Επανεξέταση Missir Mamachi di Lusignano κατά Επιτροπής (C-417/14 RX-II, EU:C:2015:588, σκέψη 30), το Δικαστήριο τόνισε ότι το άρθρο 270 ΣΛΕΕ εφαρμόζεται διά των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ.

4. Από ποιο χρονικό σημείο;

136. Βεβαίως, η ως άνω διαπίστωση εγείρει το ζήτημα του ακριβούς χρονικού σημείου από το οποίο ο ΚΥΚ τυγχάνει εφαρμογής επί των υποψηφίων σε διαγωνισμό. Υπάρχουν δύο χρονικά σημεία που αποτελούν τα λογικά «εξωτερικά όρια»: αφενός, το κρίσιμο χρονικό σημείο πολύ δύσκολα θα μπορούσε να τοποθετηθεί πριν από τη δημοσίευση της προκηρύξεως του διαγωνισμού. Αφετέρου, πρέπει να συμπίπτει το αργότερο με τον χρόνο κατά τον οποίο διορίζεται ο υπάλληλος, όπως προβλέπεται στον ΚΥΚ.

137. Κατά την άποψή μου, για τον σκοπό της εν δυνάμει εφαρμογής των σχετικών διατάξεων του ΚΥΚ, κρίσιμο χρονικό σημείο είναι εκείνο κατά το οποίο ο μεμονωμένος υποψήφιος διαχωρίζεται, με τις ενέργειές του, από τον γενικό πληθυσμό και αρχίζει τη διαδικασία υποβολής αιτήσεως υποψηφιότητας. Κατά τον τρόπο αυτό, υπάγεται επίσης στο πεδίο εφαρμογής του ΚΥΚ. Μεταφορικά μιλώντας, ένα πρόσωπο καθίσταται υποψήφιος διότι διαχωρίζει την περίπτωσή του από τον γενικό πληθυσμό και εισέρχεται στη διαγωνιστική «σήραγγα», από τη μία άκρη, με την ελπίδα να εξέλθει από την άλλη ως διορισμένος υπάλληλος. Όπως εξηγήθηκε στο προηγούμενο τμήμα, ο ΚΥΚ καθώς και άλλες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης ορίζουν σαφώς ότι εφαρμόζονται τόσο επί της «σήραγγας» που καλείται «διαδικασία προσλήψεως» όσο και εντός αυτής.

138. Το χρονικό σημείο από το οποίο ένα μέλος του γενικού πληθυσμού καθίσταται υποψήφιος επέρχεται όταν το πρόσωπο αυτό υποβάλει αίτηση για ένα συγκεκριμένο διαγωνισμό, δηλώνοντας έτσι κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο την πρόθεσή του να συμμετάσχει σε αυτόν τον διαγωνισμό και να αντιμετωπισθεί ως υποψήφιος. Καταρχήν, η αίτηση θεωρείται ότι έχει υποβληθεί αφού επικυρωθεί από τον υποψήφιο, διότι από τη στιγμή εκείνη δεν έχει πλέον τη δυνατότητα να κάνει καμία αλλαγή σε αυτήν[52].

139. Πέραν του ότι αποτελεί το πιο εύλογο χρονικό σημείο, η ίδια ερμηνεία ενισχύεται περαιτέρω από δύο διατάξεις του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ. Πρώτον, το άρθρο 2 του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ ορίζει ότι «[ο]ι υποψήφιοι πρέπει να συμπληρώσουν έντυπο, του οποίου οι όροι καθορίζονται από την αρμόδια για διορισμούς αρχή. Δύναται να τους ζητηθεί η χορήγηση οποιουδήποτε συμπληρωματικού εγγράφου ή πληροφορίας». Επομένως, η διάταξη αυτή αναφέρεται στο έντυπο που οι δυνητικοί υποψήφιοι πρέπει να συμπληρώσουν προκειμένου να υποβάλουν την αίτησή τους. Δεύτερον, το άρθρο 4 του παραρτήματος ΙΙΙ του ΚΥΚ προβλέπει ότι «[η] αρμόδια για διορισμούς αρχή καταρτίζει τον κατάλογο των υποψηφίων που πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στ[α στοιχεία] α′, β′ και γ′ [του άρθρου 28 του ΚΥΚ] και διαβιβάζει τον κατάλογο αυτό στον πρόεδρο της εξεταστικής επιτροπής μαζί με τον φάκελο υποψηφιότητας». Ως εκ τούτου, ένας υποψήφιος σε διαγωνισμό, που έχει ήδη υποβάλει και επικυρώσει μία αίτηση (αλλά δεν έχει ακόμη αξιολογηθεί από εξεταστική επιτροπή), μπορεί να θεωρηθεί ως «πρόσωπο που υπόκειται στον [ΚΥΚ]» κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου και, κατά συνέπεια, ως πρόσωπο επί του οποίου εφαρμόζεται ο ΚΥΚ.

140. Το συμπέρασμα ότι ένας υποψήφιος υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του ΚΥΚ αφ' ης στιγμής υποβάλει και επικυρώσει την αίτησή του για συγκεκριμένο διαγωνισμό επίσης παρίσταται εύλογο, εφόσον ληφθούν υπόψη τα επόμενα στάδια της διαδικασίας επιλογής και, ακόμη περισσότερο, οι γλώσσες που θα χρησιμοποιηθούν όταν ο υποψήφιος διοριστεί. Φρονώ ότι δεν θα έχει κανένα νόημα να διαχωριστούν οι γλώσσες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν καθ' όλη τη διαδικασία επιλογής από τις γλώσσες που θα χρησιμοποιηθούν αργότερα, αφότου ο υποψήφιος επιτύχει στον διαγωνισμό[53]. Εξυπακούεται ότι αυτό θα ισχύει μόνο στην περίπτωση που είναι δυνατόν, βάσει του άρθρου 1δ,

52 Βλ. σημείο 2.1.6 των γενικών κανόνων. Για έναν πιο πρόσφατο διαγωνισμό, βλ. την ενότητα με τίτλο «Διαδικασία επιλογής» της προκηρύξεως του γενικού διαγωνισμού 2018.

53 Θα μπορούσε βεβαίως να υποστηριχθεί, σε ένα μάλλον αφηρημένο και κανονιστικό επίπεδο, ότι οι γλωσσικοί κανόνες για μια διαδικασία επιλογής είναι –και πρέπει να είναι– χωριστοί από τις γλωσσικές απαιτήσεις για την μετέπειτα άσκηση της εργασίας. Στην περίπτωση αυτή, η επιλογή των γλωσσών κατά τη διαδικασία επιλογής και η ενδεχόμενη αιτιολόγησή της θα διαχωρίζονται από τις προϋποθέσεις που ισχύουν μεταγενέστερα στην άσκηση της επίμαχης εργασίας.

παράγραφος 6, του ΚΥΚ (ή, εφόσον συντρέχει περίπτωση, μέσω της εφαρμογής των παρεκκλίσεων του άρθρου 6 του κανονισμού 1), να επιβληθεί περιορισμός ως προς τη χρήση των γλωσσών. Αν υποτεθεί (χωρίς να προδικάζεται σε καμία περίπτωση) ότι αυτό είναι δυνατόν, τότε πώς αλλιώς θα έπρεπε, ή έστω θα ήταν εφικτό, να εξετάζονται οι γλωσσικές γνώσεις των υποψηφίων;

5. Η εφαρμογή του κανονισμού 1 επί των υποψηφίων (και των υπαλλήλων)

141. Υποστήριξα ότι ο ΚΥΚ εφαρμόζεται επί των υποψηφίων σε διαγωνισμό από το χρονικό σημείο που αυτοί λαμβάνουν μέρος στον συγκεκριμένο διαγωνισμό. Ωστόσο, ο κανονισμός 1, ως το βασικό και γενικό καθεστώς, εφαρμόζεται επίσης σε αυτούς τους υποψηφίους[54].

142. Αφενός, είναι σκόπιμο να υπομνησθεί[55] ότι ο κανονισμός 1 θεσπίζει το γενικό γλωσσικό πλαίσιο[56] που εφαρμόζεται στα θεσμικά όργανα και στις σχέσεις τους με τα κράτη μέλη και τα πρόσωπα που υπάγονται στη δικαιοδοσία ενός κράτους μέλους. Το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού προβλέπει ότι τα έγγραφα που αποστέλλονται σε ένα θεσμικό όργανο συντάσσονται, κατ' επιλογήν του αποστολέα, σε μία από τις επίσημες γλώσσες και η απάντηση των οργάνων συντάσσεται στην ίδια γλώσσα. Το άρθρο 6 του κανονισμού 1 προβλέπει μια περιορισμένη δυνατότητα παρεκκλίσεως από αυτή την αρχή, ορίζοντας ότι τα θεσμικά όργανα δύνανται, με τους εσωτερικούς κανονισμούς τους, να καθορίζουν τις λεπτομέρειες εφαρμογής του θεσπιζόμενου με τον εν λόγω κανονισμό γλωσσικού καθεστώτος[57].

143. Αφετέρου, το άρθρο 1δ του ΚΥΚ απαγορεύει, στην παράγραφο 1, κάθε διάκριση *ιδίως* λόγω γλώσσας. Ωστόσο, η παράγραφος 6 της διατάξεως αυτής επιτρέπει τον περιορισμό της εφαρμογής της αρχής περί απαγορεύσεως των διακρίσεων και της αρχής της αναλογικότητας, εφόσον αυτός είναι «εύλογα και αντικειμενικά δικαιολογημένος» και «ανταποκρίνεται σε θεμιτούς στόχους γενικού συμφέροντος στο πλαίσιο της πολιτικής προσωπικού».

144. Σύμφωνα με την ερμηνευτική αρχή lex specialis derogat legi generali, οι ειδικοί κανόνες υπερισχύουν των γενικών σε καταστάσεις τις οποίες ρυθμίζουν ειδικώς[58]. Όταν συγκρούονται δύο κανόνες που σκοπούν να ρυθμίσουν την ίδια κατάσταση, η εν λόγω αρχή επιτρέπει την επιλογή του κανόνα που πρέπει να υπερισχύσει, κατόπιν εξετάσεως του πεδίου εφαρμογής καθενός από τους δύο κανόνες. Η ειδική διάταξη θα υπερισχύει συνεπώς της γενικής.

145. Όσον αφορά το γλωσσικό καθεστώς, ο κανονισμός 1 αποτελεί αναμφίβολα τον γενικό κανόνα, ενώ ο ΚΥΚ έχει ειδικότερο πεδίο εφαρμογής. Επομένως, ο ΚΥΚ, αφ' ης στιγμής καταστεί εφαρμοστέος επί των υποψηφίων, λειτουργεί πράγματι ως lex specialis σε σχέση με τον κανονισμό 1.

54 Όπως επισήμανε το Δικαστήριο στη σκέψη 68 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής I, οι σχέσεις μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των υποψηφίων σε γενικό διαγωνισμό δεν «εξαιρούνται εντελώς από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1/58».

55 Βλ. σημείο 126 των παρουσών προτάσεων.

56 Όπ.π., σημείο 126.

57 Το Δικαστήριο επισήμανε στη σκέψη 67 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής I ότι τα θεσμικά όργανα δεν είχαν κάνει χρήση του εν λόγω άρθρου. Αυτό επιβεβαιώθηκε και από την Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της υπό κρίση υποθέσεως. Κατά κανόνα, αυτό φαίνεται να είναι ακριβές, ίσως με τη μερική εξαίρεση του άρθρου 14 του εσωτερικού κανονισμού του Συμβουλίου (ΕΕ 2009, L 325, σ. 36), το οποίο φαίνεται ότι θεσπίστηκε βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 1/58, όπως σημειώνεται στο έντυπο *Σχολιασμός του εσωτερικού κανονισμού του Συμβουλίου* που δημοσιεύθηκε από τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, σ. 48 (διατίθεται στη διεύθυνση http://www.consilium.europa.eu/media/29807/qc0415692eln.pdf). Το Δικαστήριο ασχολήθηκε με την εν λόγω διάταξη του εσωτερικού κανονισμού του Συμβουλίου στην απόφασή του της 6ης Σεπτεμβρίου 2017, Σλοβακία και Ουγγαρία κατά Συμβουλίου (C-643/15 και C-647/15, EU:C:2017:631, σκέψεις 200 έως 204), πλην όμως δεν εξέτασε το ζήτημα αν είχε θεσπιστεί δυνάμει του άρθρου 6 του κανονισμού 1/58.

58 Βλ., παραδείγματος χάριν, αποφάσεις της 19ης Ιουνίου 2003, Mayer Parry Recycling (C-444/00, EU:C:2003:356, σκέψη 57), της 30ής Απριλίου 2014, Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, σκέψη 44), και απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2015, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (C-48/14, EU:C:2015:91, σκέψη 49).

146. Με δεδομένο ότι ο ΚΥΚ ορίζει σαφώς ότι αποτελεί το νομικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στη διαδικασία προσλήψεως, όταν ένα πρόσωπο υποβάλλει υποψηφιότητα και, κατά συνέπεια, υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του ΚΥΚ, εφαρμογή επί του προσώπου αυτού θα έχει το προβλεπόμενο από τον εν λόγω κανονισμό γλωσσικό καθεστώς τόσο για τους σκοπούς της διαδικασίας προσλήψεως και εντός του πλαισίου διεξαγωγής της.

147. Τούτων λεχθέντων, θα ήθελα να προσθέσω δύο τελικές διευκρινίσεις σχετικά με τη σημασία που συνεχίζει να έχει ο κανονισμός 1 για τους υποψηφίους σε διαγωνισμό, ανεξάρτητα από την εφαρμογή του ΚΥΚ ως lex specialis.

148. Πρώτον, το γεγονός ότι από ένα δεδομένο χρονικό σημείο ο ΚΥΚ καθίσταται lex specialis όσον αφορά τη γλώσσα επικοινωνίας μεταξύ των θεσμικών οργάνων και των υποψηφίων λειτουργεί αμφίδρομα: πρόκειται, αφενός, για μια επιτρεπτή απόκλιση. Αφετέρου, όπως για κάθε εξαίρεση, απόκλιση ή παρέκκλιση, ο κανονισμός 1 διατηρεί τη σημασία του, ως το γενικό ή βασικό πλαίσιο από το οποίο υπήρξε απόκλιση. Ως εκ τούτου, αποτελεί το σημείο αναφοράς με γνώμονα το οποίο πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον η απόκλιση και η παρέκκλιση περιορίστηκαν σε αυτό που ήταν πράγματι αναγκαίο, αναλογικό και εύλογο.

149. Με άλλα λόγια, το γεγονός ότι ο ΚΥΚ ως lex specialis επιτρέπει την απόκλιση από τον κανονισμό 1 δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια απόλυτη διπολική επιλογή, στο πλαίσιο της οποίας η εφαρμογή του ειδικού κανόνα αποκλείει εντελώς τη δυνατότητα εφαρμογής του γενικού κανόνα. Η απόκλιση πρέπει να είναι εύλογη και αναλογική. Χρησιμοποιώντας και πάλι την προαναφερθείσα μεταφορά της «σήραγγας προσλήψεως»», κατά την είσοδο σε μια (ασφαλώς ανοικτή) σήραγγα, τα επίπεδα φωτισμού δεν αλλάζουν απότομα, από πλήρη φωτισμό σε πλήρες σκότος. Υπάρχει, αντιθέτως, μια σταδιακή μείωση του φωτός, που εντείνεται με κάθε περαιτέρω βήμα μέσα στη σήραγγα. Ομοίως, κάθε ενδεχόμενη απόκλιση από τον κανονισμό 1 πρέπει να πραγματοποιείται κατά τρόπο εύλογο και αναλογικό. Εφόσον είναι απαραίτητο, θα μπορούσε να επιδιωχθεί μια συνετή και σταδιακή μείωση του αριθμού των διαθέσιμων γλωσσών, και όχι ένα διπολικό άλμα από 24 επίσημες γλώσσες σε, παραδείγματος χάρη, μόνο μία.

150. Δεύτερον, είναι επίσης σαφές ότι το άρθρο 2 του κανονισμού 1 θα εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε κάθε επικοινωνία του υποψηφίου που δεν σχετίζεται με τον διαγωνισμό και, για τον σκοπό αυτό, σε κάθε επικοινωνία υπαλλήλου ή μέλους του λοιπού προσωπικού θεσμικού οργάνου η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο της υπαλληλικής του σχέσεως. Η ύπαρξη μιας τέτοιας σχέσεως και οι κανόνες για την επικοινωνία εντός του εν λόγω πλαισίου, ή, κατ' επέκταση, εκείνοι που εφαρμόζονται εντός της «σήραγγας» που οδηγεί σε αυτό το καθεστώς, είναι εν τέλει το καθοριστικό στοιχείο της επικοινωνίας αυτού του είδους, το οποίο επιτρέπει την ενεργοποίηση του ειδικού κανόνα (lex specialis) (και, επομένως, οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του).

151. Ως εκ τούτου, κάθε επικοινωνία που λαμβάνει χώρα πριν από αυτό το χρονικό σημείο (όπως συμβαίνει στην περίπτωση που κάποιος, κατόπιν της δημοσιεύσεως προκηρύξεως διαγωνισμού, προτίθεται να υποβάλει αίτηση ή/και ζητεί περαιτέρω πληροφορίες πριν από την υποβολή της), ή, εξάλλου, κάθε περιστατικό που λαμβάνει χώρα στη συνέχεια αλλά εκφεύγει του πεδίου της υπαλληλικής σχέσεως (όπως, παραδείγματος χάριν, ένας υπάλληλος που εργάζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και απευθύνει επιστολή στην Επιτροπή υπό την προσωπική του ιδιότητα ως πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης), θα εξακολουθεί να καλύπτεται πλήρως από τους κανόνες του κανονισμού 1.

6. Ενδιάμεσο συμπέρασμα επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως

152. Κατά την άποψή μου, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον επικεντρώθηκε αποκλειστικά στις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 2 του κανονισμού 1, χωρίς να λάβει υπόψη τη συστηματική σχέση που υφίσταται μεταξύ του ΚΥΚ και του κανονισμού 1. Ωστόσο, θεωρώ ότι ορθώς ακυρώθηκαν οι επίδικες προκηρύξεις εκ του λόγου ότι η EPSO δεν

δικαιολόγησε προσηκόντως τον περιορισμό της δεύτερης γλώσσας. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως ασκεί επιρροή στο διατακτικό της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καλώ το Δικαστήριο να προβεί, σε σχέση με αυτόν τον λόγο αναιρέσεως, σε μερική υποκατάσταση της αιτιολογίας του Γενικού Δικαστηρίου.

Ε. Επιλεγόμενα

153. Η υπό κρίση υπόθεση εντάσσεται σε έναν ήδη αρκετά μακρύ κατάλογο εκκρεμών ή περατωθεισών υποθέσεων οι οποίες θίγουν (τουλάχιστον εν μέρει) τα ίδια ζητήματα. Το Γενικό Δικαστήριο εξέδωσε πρόσφατα ορισμένες αποφάσεις με τις οποίες ακυρώθηκαν προκηρύξεις διαγωνισμών για λόγους αναγόμενους στη γλώσσα [59]. Επιπλέον, παρεμφερείς υποθέσεις εκκρεμούν επί του παρόντος ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου [60]. Όσον αφορά το Δικαστήριο, είναι η δεύτερη φορά αφότου εκδόθηκε η απόφαση στη σχεδόν ομώνυμη υπόθεση Ιταλία κατά Επιτροπής Ι [61] που το τμήμα μείζονος συνθέσεως καλείται να εξετάσει κατ' ουσίαν τα ίδια ζητήματα [62].

154. Δυστυχώς, παρά τις τόσες υποθέσεις, ακόμη και μετά την εξέταση των ζητημάτων που εγείρονται με την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως το βασικό πρόβλημα φαίνεται να παραμένει άλυτο. Στην υπόθεση Ιταλία κατά Επιτροπής Ι, το ζήτημα (εν συντομία) ήταν ότι δεν παρασχέθηκε καμία αιτιολογία για τον περιορισμό των γλωσσών σε διαγωνισμό. Το ζήτημα στην υπό κρίση υπόθεση, και πάλι με απλά λόγια, είναι ότι η παρασχεθείσα αιτιολογία παρουσιάζει πολλές εσωτερικές αντιφάσεις.

155. Ο αισιόδοξος, που αντιλαμβάνεται τη δικαστική διαδικασία ως μια διαλεκτική διαδικασία «δοκιμής και σφάλματος», ίσως βρει παρηγοριά στο γεγονός ότι, από άποψη αιτιολογίας, η επόμενη υπόθεση ενδεχομένως να βρεθεί κάπου στη μέση. Ο ελαφρώς λιγότερο αισιόδοξος ρεαλιστής ίσως ανησυχήσει για το γεγονός ότι τα αποφασιστικά ζητήματα, όπως τι είδους αιτιολογία πρέπει να παρέχεται και κατά πόσον κάθε τέτοιος περιορισμός είναι εν γένει επιτρεπτός, δεν έχουν εξεταστεί σε καμία από τις υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένης της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως. Ο ακραιφνής κυνικός ίσως υπαινιχθεί ότι δεν είναι τυχαίο ότι ουσιαστικά κανένα από αυτά τα βασικά ζητήματα δεν εξετάστηκε σε καμία από τις δύο υποθέσεις.

156. Κατά την άποψή μου, όσο ενδιαφέρον και αν παρουσιάζουν η μελέτη της δικαστικής διαδικασίας, η ψυχολογία της και οι πολιτικοί συσχετισμοί μεταξύ θεσμικών οργάνων, το πραγματικό ζήτημα που τίθεται στις υποθέσεις αυτές είναι το εγγενές ανθρώπινο κόστος: οι προσδοκίες, τα όνειρα και η σταδιοδρομία όλων όσοι έχουν εμπλακεί στις σχετικές υποθέσεις αυτά τα χρόνια. Ελλείψει σαφούς απαντήσεως επί του ζητήματος των γλωσσικών περιορισμών στο έργο των θεσμικών οργάνων, και με την κατ' επανάληψη τροποποίηση του τρόπου οργανώσεως των διαγωνισμών, ο σχεδιασμός και η προετοιμασία για μια σταδιοδρομία στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, για όποιον ενδεχομένως την επιθυμεί, μπορεί να αποδειχθούν δύσκολα.

157. Το ανθρώπινο πρόβλημα μπορεί σύντομα να οξυνθεί περαιτέρω εάν, σε ό,τι αφορά την ένδικη προστασία που προβλέπεται, η δικαστική πολιτική μεταβληθεί, από το ωμά τιθέμενο «η πρακτική αυτή ήταν εσφαλμένη, αλλά λόγω της υπάρξεως δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, τα αποτελέσματα δεν θα ακυρωθούν» στο «η πρακτική αυτή ήταν εσφαλμένη και θα ακυρωθεί συνολικά

59 Αποφάσεις της 24ης Σεπτεμβρίου 2015, Ιταλία και Ισπανία κατά Επιτροπής (T-124/13 και T-191/13, EU:T:2015:690), της 17ης Δεκεμβρίου 2015, Ιταλία κατά Επιτροπής (T-275/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:1000), της 17ης Δεκεμβρίου 2015, Ιταλία κατά Επιτροπής (T-295/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:997), και της 17ης Δεκεμβρίου 2015, Ιταλία κατά Επιτροπής (T-510/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:1001).

60 Πρόκειται για τις υποθέσεις Ιταλία κατά Επιτροπής (T-313/15), Ιταλία κατά Επιτροπής (T-317/15), Ισπανία κατά Επιτροπής (T-401/16), η Ιταλία κατά Επιτροπής (T-437/16), Ιταλία κατά Επιτροπής (T-443/16), Calhau Correia de Paiva κατά Επιτροπής (T-202/17) και Ισπανία κατά Επιτροπής (T-704/17).

61 Πράγματι, καίτοι το όνομα της παρούσας υποθέσεως είναι Επιτροπή κατά Ιταλίας, η υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, επί της οποίας εκδόθηκε η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ήταν η Ιταλία κατά Επιτροπής. Κατά τούτο, επομένως, η υπό κρίση υπόθεση μπορεί πράγματι να ονομαστεί «Ιταλία κατά Επιτροπής ΙΙ».

62 Μαζί με την παράλληλη υπόθεση Ισπανία κατά Κοινοβουλίου (C-377/16), η οποία αναφέρεται στην υποσημείωση 13 των παρουσών προτάσεων.

συμπεριλαμβανομένων των ατομικών καταστάσεων, των διορισμών ή των συμβάσεων εργασίας». Εν προκειμένω, συμμερίζομαι πλήρως τις ανησυχίες που διατυπώνει η πεπειραμένη συνάδελφός μου γενική εισαγγελέας E. Sharpston στις προτάσεις της επί της (παράλληλης) υποθέσεως Ισπανία κατά Κοινοβουλίου, όπου προτείνει στο Δικαστήριο να ακυρώσει όχι μόνο την προσβαλλόμενη πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, αλλά και τη βάση δεδομένων των εν δυνάμει υποψηφίων, η οποία καταρτίστηκε βάσει της προσκλήσεως αυτής[63]. Πράγματι, το επιχείρημα είναι πειστικό: εφόσον ένα θεσμικό όργανο επιμένει να αγνοεί τις αποφάσεις του Δικαστηρίου, επιβάλλεται η λήψη αυστηρότερων μέτρων. Θα μπορούσε να προστεθεί ότι η ανάγκη για τις σχετικές ενέργειες θα ήταν ακόμη μεγαλύτερη, αν, καθαρά υποθετικά, ένα θεσμικό όργανο επιχειρούσε να επιφέρει αλλαγές στο ισχύον καθεστώς αγνοώντας εσκεμμένως την υφιστάμενη νομοθεσία προκειμένου να επιφέρει πραγματικές αλλαγές για το μέλλον, οι οποίες στη συνέχεια θα έπρεπε να γίνουν δεκτές ως το νέο πρότυπο. Ex injuria ius non oritur.

158. Κατόπιν όλων των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να παράσχει τουλάχιστον ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το πραγματικό ζήτημα της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως: είναι δυνατόν και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, με ποιον ακριβώς τρόπο μπορεί να γίνει περιορισμός των εσωτερικών γλωσσών εργασίας των θεσμικών οργάνων; Οι τελικές παρατηρήσεις των παρουσών προτάσεων παρέχουν ορισμένες υποδείξεις προς αυτή την κατεύθυνση.

159. Ως αφετηρία, φρονώ ότι είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ της εξωτερικής και της εσωτερικής γλώσσας (ή γλωσσών) εργασίας ενός θεσμικού οργάνου.

160. Με τον όρο «εσωτερική» γλώσσα εργασίας, αναφέρομαι στις γλώσσες που χρησιμοποιούνται για την προφορική και την έγγραφη επικοινωνία που πρέπει να περιορίζεται στην εσωτερική σφαίρα ενός θεσμικού οργάνου (ή, ανάλογα με την περίπτωση, σε δύο ή περισσότερα όργανα, παραδείγματος χάριν στο πλαίσιο διοργανικών συσκέψεων ή γραπτών διαβουλεύσεων). Περαιτέρω, αντιλαμβάνομαι ότι με τον όρο εσωτερικές και διοργανικές συσκέψεις ή παρόμοιες περιστάσεις νοούνται μόνον αυτές στις οποίες δεν υπάρχει κοινό. Κατ' αυτόν τον τρόπο αποκλείονται περιστάσεις όπως ακροάσεις ή συνεδρίες που διεξάγονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και επ' ακροατηρίου συζητήσεις ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ή του Δικαστηρίου, οι οποίες έχουν «εξωτερικό» χαρακτήρα.

161. Με τον όρο «εξωτερικές» γλώσσες εργασίας, αναφέρομαι στις γλώσσες που χρησιμοποιούνται για κάθε είδος προφορική ή έγγραφη επικοινωνία με πρόσωπα που δεν συνδέονται με τα θεσμικά όργανα, συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού των θεσμικών οργάνων, εφόσον επικοινωνούν εγγράφως ή προφορικώς με ένα θεσμικό όργανο ως ιδιώτες[64].

162. Ως προς την *εξωτερική* επικοινωνία, οι ισχύοντες κανόνες περί πολυγλωσσίας πρέπει να παραμείνουν σε πλήρη ισχύ χωρίς συμβιβασμούς ή παρεκκλίσεις. Όπως έχει τονίσει το Δικαστήριο, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι προσηλωμένη στη διατήρηση της πολυγλωσσίας, της οποίας η σημασία υπενθυμίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 3, τέταρτο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 22 του Χάρτη[65]. Η υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σέβεται τη γλωσσική της πολυμορφία, η οποία απορρέει από τις ανωτέρω διατάξεις, αποδεικνύει την υψηλή αξία της πολυγλωσσίας ως μίας από τις θεμελιώδεις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βεβαίως, η υποχρέωση της πολυγλωσσίας δεν είναι απόλυτη και απεριόριστη, δεδομένου ότι δεν υπάρχει καμία αρχή του δικαίου της Ένωσης που να εξασφαλίζει σε κάθε πολίτη «το δικαίωμα να συντάσσεται στη γλώσσα του, σε όλες τις περιπτώσεις, οτιδήποτε μπορεί να επηρεάσει τα συμφέροντά του»[66]. Ωστόσο, κατά την άποψή μου, ο πυρήνας της

63 Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα E. Sharpston στην υπόθεση C-377/16, Ισπανία κατά Κοινοβουλίου (σημεία 156 έως 161, 163 και 164).

64 Όπως προαναφέρθηκε στο σημείο 150 των παρουσών προτάσεων.

65 Απόφαση της 5ης Μαΐου 2015, Ισπανία κατά Συμβουλίου (C-147/13, EU:C:2015:299, σκέψη 42).

66 Απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2003, Kik κατά ΓΕΕΑ (C-361/01 P, EU:C:2003:434, σκέψη 82).

υποχρεώσεως αυτής δεν μπορεί να θιγεί. Ο πυρήνας αυτός περιλαμβάνει ιδίως όλες τις δεσμευτικές πράξεις που μπορούν να αντιταχθούν στα φυσικά και νομικά πρόσωπα εντός κράτους μέλους[67], καθώς και άλλες μη δεσμευτικές πράξεις κατά το μέρος που επιβάλλουν, άμεσα ή έμμεσα, υποχρεώσεις σε ιδιώτες[68].

163. Η υποχρέωση του αυστηρού σεβασμού της πολυγλωσσίας εφαρμόζεται επίσης, δυνάμει του άρθρου 41, παράγραφος 4, του Χάρτη, του άρθρου 20, παράγραφος 2, στοιχείο δ′, και του άρθρου 24 ΣΛΕΕ, καθώς και του άρθρου 2 του κανονισμού 1, όταν ένα πρόσωπο απευθύνεται γραπτώς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο στα θεσμικά όργανα, πράγμα το οποίο με τη σειρά του θεμελιώνει το δικαίωμά του να λάβει απάντηση στην ίδια γλώσσα που χρησιμοποίησε.

164. Αντιθέτως, ως προς την *εσωτερική* επικοινωνία, η επιλογή των διαθέσιμων γλωσσών και, γενικότερα, των γλωσσικών κανόνων που ισχύουν εντός ή μεταξύ των θεσμικών οργάνων θα πρέπει να είναι περισσότερη ευέλικτη. Αυτή η ευελιξία και η δυνατότητα περιορισμών δεν απορρέει κατ' ανάγκην από εκτιμήσεις δημοσιονομικής φύσεως[69], αλλά περισσότερο από την επιταγή της ορθολογικής εσωτερικής λειτουργίας των θεσμικών οργάνων. Το γεγονός αυτό συνιστά θεμιτό λόγο, ο οποίος, κατά την άποψή μου, μπορεί να προβληθεί βάσει του άρθρου 1δ, παράγραφος 6, του ΚΥΚ και μπορεί να θεωρηθεί αντικειμενικά δικαιολογημένος εφόσον εφαρμόζεται κατά τρόπο εύλογο και αναλογικό, όπως απαιτεί το Δικαστήριο στη σκέψη 88 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής Ι.

165. Πράγματι, μια τέτοια επιλογή θα είναι εγγενώς πολιτικής φύσεως και απόρροια διακριτικής ευχέρειας σε δύο επίπεδα: ασφαλώς ως προς το εάν και με ποιο τρόπο θα πρέπει να γίνει η συγκεκριμένη επιλογή, αλλά επίσης, αφού γίνει αυτή η επιλογή, ως προς τους συγκεκριμένους λόγους στους οποίους θα στηριχθεί. Ως εκ τούτου, ως προς αμφότερα τα επίπεδα, τα θεσμικά όργανα θα διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια. Για το συγκεκριμένο ζήτημα, ωστόσο, θα ήθελα να κάνω δύο διευκρινίσεις.

166. Πρώτον, πρέπει η αιτιολόγηση των γλωσσικών κανόνων να είναι γενική και αφηρημένη ή ειδική και κατά περίπτωση; Η Ιταλική Δημοκρατία και το Βασίλειο της Ισπανίας επέμειναν στην ανάγκη να αιτιολογείται κατά περίπτωση οποιαδήποτε διάκριση με βάση τη γλώσσα, όχι μόνο στο πλαίσιο κάθε διαγωνισμού αλλά, εφόσον χρειάζεται, και σε σχέση με την προς πλήρωση θέση.

167. Ωστόσο, φρονώ ότι η προβλεψιμότητα και η δυνατότητα των υποψηφίων για προετοιμασία συνηγορούν μάλλον υπέρ μιας γενικότερης πολιτικής. Θα μπορούσε και πάλι να υπομνησθεί ότι, στη σκέψη 90 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής Ι, το Δικαστήριο επισήμανε ότι «τυχόν κανόνες οι οποίοι περιορίζουν την επιλογή της δεύτερης γλώσσας πρέπει να προβλέπουν σαφή, αντικειμενικά και προβλέψιμα κριτήρια προκειμένου οι υποψήφιοι να γνωρίζουν, αρκετό χρόνο πριν, ποιες γλωσσικές απαιτήσεις ισχύουν, ώστε να μπορούν να προετοιμαστούν για τους διαγωνισμούς υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες».

168. Δεν μου είναι απολύτως σαφές πώς θα ικανοποιηθεί αυτή η απαίτηση με το να υποχρεωθεί η EPSO –ή, κατά περίπτωση, η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή– να αιτιολογεί κάθε μεμονωμένη περίπτωση εκ νέου και εκ του μηδενός. Η απόφαση αυτή απαιτεί, αντ' αυτού, μια δομημένη απάντηση που να επιτρέπει στους υποψηφίους να προβλέψουν το γλωσσικό καθεστώς που ενδέχεται να ισχύει στο μέλλον –και μάλιστα όχι μόνο στο προσεχές μέλλον αλλά και μεσοπρόθεσμα. Στην

67 Βλ. απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2007, Skoma-Lux (C-161/06, EU:C:2007:773, σκέψεις 37 και 38)· βλ., επίσης, απόφαση της 12ης Ιουλίου 2012, Pimix (C-146/11, EU:C:2012:450, σκέψη 33).

68 Βλ. απόφαση της 12ης Μαΐου 2011, Polska Telefonia Cyfrowa (C-410/09, EU:C:2011:294, σκέψη 34).

69 Πράγματι, όπως ορθώς επισήμανε η Ιταλική Δημοκρατία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δυσμενής διάκριση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από εκτιμήσεις δημοσιονομικής φύσεως: βλ., παραδείγματος χάριν, απόφαση της 1ης Μαρτίου 2012, O'Brien (C-393/10, EU:C:2012:110, σκέψη 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

πράξη, τέλος, η απαίτηση να αιτιολογείται εκ νέου κάθε μεμονωμένη περίπτωση (χωρίς να υφίστανται πράγματι στοιχεία που τη διαφοροποιούν) θα οδηγούσε απλά σε μια τυπική επανάληψη της ίδιας αιτιολογήσεως, με αποτέλεσμα, κατά πάσα πιθανότητα, την απλή αντιγραφή και επικόλληση των γενικών κανόνων σε κάθε επιμέρους προκήρυξη, χωρίς πραγματική *ειδική* αιτιολόγηση.

169. Από αυτή την άποψη, επομένως, οφείλω να παραδεχτώ ότι μια μικτή λύση που συνίσταται στη θέσπιση ενός συνόλου γενικών κατευθυντήριων γραμμών με δυνατότητα αποκλίσεως σε μεμονωμένες περιπτώσεις, όταν αυτό δικαιολογείται στη συγκεκριμένη περίπτωση, μου φαίνεται ότι αποτελεί ορθολογικό τρόπο καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος των διαγωνισμών[70].

170. Δεύτερον, πρέπει η αιτιολόγηση του γλωσσικού καθεστώτος να είναι πραγματιστική και προσανατολισμένη στο παρελθόν ή κανονιστική και προσανατολισμένη στο μέλλον; Το σημαντικότερο ζήτημα στην υπό κρίση υπόθεση φαίνεται να είναι ακριβώς αυτό: τι είδους αιτιολόγηση πρέπει να παρέχεται προκειμένου να περιοριστούν οι (δεύτερες) γλώσσες τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι υποψήφιοι σε έναν διαγωνισμό; Το βασικό αυτό ζήτημα θίγεται μόνον εμμέσως στο πλαίσιο του δεύτερου και τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως, καλυμμένο από το ζήτημα των ορίων και της εντάσεως του ελέγχου από το Γενικό Δικαστήριο: *τι* έπρεπε να ελέγξει το Γενικό Δικαστήριο και *πώς* έπρεπε να ασκήσει αυτόν τον έλεγχο;

171. Ωστόσο, αυτό ακριβώς το κρίσιμο ερώτημα καθιστά εμφανή την αναντιστοιχία μεταξύ των διαφόρων απόψεων και προσδοκιών ως προς το τι σημαίνει η ύπαρξη διακριτικής ευχέρειας. Αυτό που προφανώς επιδίωξε η EPSO –ή, μάλλον, τα θεσμικά όργανα που εκπροσωπούνται στο διοικητικό συμβούλιο της EPSO– ήταν η λήψη μιας ορισμένης (πολιτικής) αποφάσεως όσον αφορά τις γλώσσες που πρέπει να χρησιμοποιούνται για την εσωτερική λειτουργία των θεσμικών οργάνων, διά της επιλογής των γλωσσών που ευλόγως θεωρούνται ότι καθιστούν δυνατή την εσωτερική τους λειτουργία. Πρόκειται για μια κανονιστική επιλογή, προγραμματικού χαρακτήρα και με προσανατολισμό στο μέλλον. Καθώς όμως μια τέτοια επιλογή δεν μπορούσε, κατά τα φαινόμενα, να γίνει ανοικτά (ή, εν πάση περιπτώσει, τα θεσμικά όργανα δεν επιθυμούσαν για οποιονδήποτε λόγο να τη δηλώσουν ανοικτά), τα όσα προβλήθηκαν όντως ως επιχειρήματα για την εν λόγω επιλογή αποτελούσαν προσανατολισμένες στο παρελθόν διαπιστώσεις για πραγματικά περιστατικά (στατιστικά και άλλα) και ορισμένες συνήθειες και πρακτικές των θεσμικών οργάνων.

172. Φυσικά, το αποτέλεσμα είναι η αναντιστοιχία μεταξύ των (πραγματιστικών, προσανατολισμένων στο παρελθόν) λόγων που επικαλείται η EPSO για να δικαιολογήσει την επιλογή των γλωσσών και των (κανονιστικών, προσανατολισμένων στο μέλλον) λόγων που προκύπτουν από την ως άνω επιλογή. Η αναντιστοιχία αυτή ήλθε ξεκάθαρα στην επιφάνεια κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, όπου ορισμένα από τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν από την Επιτροπή χαρακτηρίζονταν σαφώς από μια κυκλική λογική του τύπου «Επιστροφή στο μέλλον IV»: ορισμένη αντίληψη για το παρελθόν πρέπει για πάντα να καθορίζει το μέλλον· το παρελθόν είναι δεδομένο ενώ το παρόν πρέπει να υπάρξει διότι αποτελεί το επιθυμητό μέλλον, και καθώς το παρελθόν δεν μπορεί να αλλάξει, ούτε το μέλλον μπορεί.

173. Ως εκ τούτου, προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη του εν λόγω φαινομένου στην υπόθεση Ιταλία κατά Επιτροπής III, η EPSO –και, κατά συνέπεια, τα θεσμικά όργανα που εκπροσωπούνται στο διοικητικό της συμβούλιο– θα πρέπει να αποφασίσει με ποιον τρόπο θα χειριστεί το ζήτημα της επιλογής των γλωσσών και πώς επιθυμεί να αιτιολογεί τυχόν περιορισμούς: είτε μέσω των πραγματιστικών, προσανατολισμένων στο παρελθόν αιτιολογήσεων ή μέσω κανονιστικών και προσανατολισμένων στον μέλλον. Θα ήταν εύλογο να αναμένεται ότι αμφότεροι οι βασιζόμενοι στο παρελθόν και στο παρόν πραγματικοί ισχυρισμοί θα υπόκεινται σε πλήρη δικαστικό έλεγχο. Αντιθέτως, αυτό δεν θα ισχύει στην ίδια έκταση για τις κανονιστικές και προσανατολισμένες στο

70 Χωρίς, επαναλαμβάνω και πάλι, να προδικάζω το ζήτημα εάν η EPSO θα έχει την εξουσία να θέσει τέτοιους γενικούς κανόνες, το οποίο αφήνω ρητώς ανοικτό στα σημεία 69 έως 77 των παρουσών προτάσεων.

μέλλον επιλογές σχετικά με το γλωσσικό καθεστώς των θεσμικών οργάνων, υπό την προϋπόθεση ότι παραμένουν συμβατές με το ισχύον νομικό πλαίσιο, διότι πράγματι αυτές ενδέχεται να έχουν εγγενώς πολιτικό χαρακτήρα. Προπάντων, αφ' ης στιγμής γίνει αυτή η επιλογή, η αιτιολόγησή της από τα θεσμικά όργανα θα πρέπει να διέπεται από διαφάνεια και συνοχή.

174. Τέλος, όποια και αν είναι η τελική επιλογή σχετικά με το γλωσσικό καθεστώς, υπάρχουν κατά τη γνώμη μου δύο περαιτέρω όρια στον τρόπο με τον οποίο πρέπει να υλοποιείται μια τέτοια επιλογή, όταν τυποποιείται σε συγκεκριμένο διαδικαστικό πλαίσιο.

175. Πρώτον, η επιλογή των διαθέσιμων γλωσσών θα πρέπει να είναι σαφής, αντικειμενική και προβλέψιμη για τους υποψηφίους, όπως απαιτεί το Δικαστήριο στη σκέψη 90 της αποφάσεως Ιταλία κατά Επιτροπής. Όποιος σκοπεύει να σταδιοδρομήσει στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα πρέπει να είναι σε θέση να προετοιμαστεί για τους μελλοντικούς διαγωνισμούς. Αυτό συνεπάγεται κατ' ανάγκην έναν ορισμένο βαθμό σταθερότητας: οι γλώσσες που θα έχει τη δυνατότητα να επιλέξει δεν πρέπει να αλλάζουν κάθε χρόνο. Συνεπώς, μια ευέλικτη προσέγγιση, κατά την οποία οι απαιτούμενες γλώσσες θα μπορούσαν να προσαρμόζονται σχετικά συχνά, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των υποψηφίων, δεν θα πληρούσε την απαίτηση της προβλεψιμότητας, διά της οποίας σκοπείται –κατά τη διατύπωση του Δικαστηρίου– «οι υποψήφιοι να γνωρίζουν, αρκετό χρόνο πριν, ποιες γλωσσικές απαιτήσεις ισχύουν, ώστε να μπορούν να προετοιμαστούν για τους διαγωνισμούς υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες».

176. Δεύτερον, ανεξάρτητα από την όποια επιλογή, πρέπει να διασφαλίζεται η μέγιστη ισότητα και ουδετερότητα όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται οι διαγωνισμοί. Με απλά λόγια: εάν δεν είναι εφικτό να αντιμετωπίζονται όλοι εξίσου καλά (υπό την έννοια ότι κάθε πρόσωπο μπορεί να εξετάζεται στις γλώσσες της επιλογής του), τότε πρέπει να υποστούν όλοι εξίσου κακή μεταχείριση (όλοι πρέπει να ανταγωνίζονται με τα ίδια μειονεκτήματα). Σε πρακτικό επίπεδο μπορώ να σκεφθώ τουλάχιστον δύο παραδείγματα εφαρμογής αυτού του κανόνα.

177. Αφενός, εάν περισσότερες της μίας γλώσσες μπορούν να επιλεγούν ως δεύτερη γλώσσα και η γλώσσα αυτή εμφανίζεται στην πράξη ως εκείνη στην οποία θα διενεργηθεί το καθοριστικό μέρος του διαγωνισμού, θα πρέπει (στο μέτρο του δυνατού) να διασφαλίζεται ότι όλοι οι υποψήφιοι είναι υποχρεωμένοι να επιλέξουν ως δεύτερη γλώσσα τη γλώσσα που δεν είναι η μητρική τους. Δεν πρέπει να επιτρέπεται στους υποψηφίους, μέσω της στρατηγικής να δηλώνουν ως δεύτερη γλώσσα τη μητρική τους, να αποκτούν πλεονέκτημα έναντι εκείνων των οποίων η μητρική γλώσσα δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των γλωσσών που επιλέχθηκαν.

178. Αφετέρου, σύμφωνα με την ίδια προσέγγιση, όλοι οι υποψήφιοι πρέπει να υποχρεούνται να επικοινωνούν με την EPSO και πάλι επί ίσοις όροις, συμπεριλαμβανομένης της συμπληρώσεως της αιτήσεως υποψηφιότητας και της υποβολής των σχετικών εγγράφων. Κάθε έμμεσο πλεονέκτημα πρέπει επίσης να αποφεύγεται εν προκειμένω. Έτσι, παραδείγματος χάριν, αν η υποβολή αιτήσεων ή άλλων εγγράφων στην EPSO και η επικοινωνία μαζί της, καθώς και κάθε άλλου είδους επικοινωνία στο πλαίσιο της επακόλουθης διαδικασίας επιλογής, δεν προβλέπεται να μπορεί να πραγματοποιηθεί σε όλες τις επίσημες γλώσσες, οι υποψήφιοι των οποίων η μητρική γλώσσα είναι μία από τις διαθέσιμες γλώσσες δεν πρέπει να έχουν το δικαίωμα να τη χρησιμοποιούν. Ως εκ τούτου, και πάλι δεν θα επωφελούνται από ένα έμμεσο πλεονέκτημα μέσω της δυνατότητας να υποβάλουν σημαντικά και κρίσιμα για τη διαδικασία επιλογής έγγραφα στη μητρική τους γλώσσα.

179. Εν κατακλείδι, ανεξάρτητα από την όποια επιλογή, το σύστημα πρέπει να σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε η παρεχόμενη δυνατότητα χρήσεως μιας συγκεκριμένης γλώσσας να μην παρέχει σε όσους ομιλούν αυτή τη γλώσσα ως μητρική (και, ως εκ τούτου, στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, στους υπηκόους ενός κράτους μέλους) οποιοδήποτε άμεσο ή έμμεσο πλεονέκτημα κατά τη διαδικασία επιλογής.

VI. Πρόταση

180. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·

– να καταδικάσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα δικαστικά της έξοδα και στα έξοδα της Ιταλικής Δημοκρατίας·

– να καταδικάσει το Βασίλειο της Ισπανίας και τη Δημοκρατία της Λιθουανίας στα δικαστικά τους έξοδα.